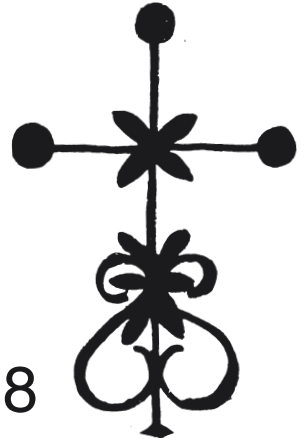

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 1, 2008

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

NYT ON VASTATTU KYSELYYN JA PIAN ON PÄÄTÖSTEN AIKA

Odotettua vähemmän, vain 52 prosenttia tarvasjokelaisista, vastasi huhtikuun alussa järjestettyyn mielipidekyselyyn Liedon, Auran ja Tarvasjoen kuntien yhdistymisestä. Yhdistymistä kannatti 49 prosenttia ja vastusti 44 prosenttia vastaajista. Vastausten tulokset olivat hyvin odotettuja, sillä vastustajien tiedetään aina olevan aktiivisia, kuten Aurankin kysely osoitti. Myös suurin osa kuntalaisista oli vastatessaan epäätietoisia kuntien talousennusteista ja lisäksi kysyttiin onko muita suuntavaihtoehtoja olemassa.

Kaikki ovat olleet yksimielisiä kuntalaiskeskustelun tarpeellisuudesta. Monet pitivät kuitenkin kyselyä tarpeettomana, sillä demokraattisesti valitut valtuutetut, joilla on paras tietämys ja ennen kaikkea vastuu ohjaamassa päätöksen tekoa, joutuvat viime kädessä tekemään ratkaisevat päätökset kuntaliitoksesta. Päätöksen vakavuutta lisää kuitenkin se tosiasia, että se on ratkaisevin koko Tarvasjoen kunnan 140-vuotisessa historiassa ja peruuttamaton muutos nykyiselle itsehallinnolle.

Monien kysymysten aika

Neuvottelut ja valmistautuminen yhdistymiseen nostaa esille lukemattomia kysymyksiä, joista eräisiin saadaan vastaus vasta vuosien kuluttua. Eräs ja tärkein kysymys on tänäänkin se, eikö meillä ole mahdollisuuksia jatkaa edelleen itsenäisenä ja taloudellisesti toimintakykyisenä kuntana, vai ovatko yhteiskunnan paineet niin suuret, ettemme kuntana voi niitä taloudellisesti kestä?

Yleisesti tunnustetaan se, että Tarvasjoki on laadullisesti lähes ihannekuunta. Esimerkiksi lasten päivähoido on monipuolinen, virikerikas ja lähes ilman odotusaikvoja tarvitsevien saatavana. Koulumme on ensimmäisiä yhtenäiskouluja maassamme, koulutuslaitoksena tehokas, sopivan kokoinen ja turvallinen oppimisyksikkö. Sosiaali- ja vanhustenhuollon työntekijät tuntevat kaikki kuntalaiset ja kukaan tukea tarvitseva ei jää turvaverkon ulkopuolelle. Vesihuoltoverkosto kattaa

koko kunnan, kaavoitusta on riittävästi ja edullisia tontteja on aina voitu tarjota halukkaille. Kunnan tieverkosto on hyvin kattava ja yksityisteiden kunto hyvä. Kunta on luonut edellytykset vapaaehtoiseen liikunta- ja kulttuuritoimintaan, joita palveluja on voitu tarjota ympäristökuntiinkin.

Tämän kaiken tuottaminen ja niiden vaatimat investoinnit ovat pitäneet Tarvasjoen talouden hyvin tiukalla, mutta säästöpäätöksillä ja suunnittelulla on vältetty ylivelkaantumisen ja veroprosentti on pystytty pitämään kuntien yleisellä keskitasolla. Eteenpäin katsottaessa palvelujen tulevaan tuottamiseen vaadittavat välttämättömät investoinnit vaatisivat kuitenkin rahoituksen jakamisen useammille vuosille.

Pääsy koko nykyiselle kuntaliitosajatukselle on koko maassa toteutettava kuntauudistus. Sen tarpeellisuuden on pääasiassa aiheuttanut valtiovalta, joka jo vuosikymmeniä on lisännyt kuntien vastuuta laajenevista palveluista osoittamatta kunnille taloudellisia voimavaroja palveluiden tuottamiseen. Sen tähden on kunnille vaadittu laajempaa väestöpohjaa taloudellisen vastuun kantamiseen. Tämän tietäen vain harva uskoo, että jokin kunta ja varsinkin sellainen pieni kuin Tarvasjoki, annettaisiin jäädä tämän uudistuksen ulkopuolelle. Vain siitä on epäätietoisuutta, onko edullisin liitosaika nyt vai tulevaisuudessa. Nyt kun sopimuksista neuvotellaan, onkin pääkysymykseksi noussut, onko sopimus liittymisestä oikeudenmukainen ja luoko se edellytykset parempaan palveluun ja nykyisen kunnan alueen jatkuvaan kehitykseen tasavertaisesti muiden liittyvien kuntien kanssa.

Olemmeko valmistuneet yhdistymiseen?

Jo vuosikymmeniä on eräänä Tarvasjoen kunnallishallinnon suunnittelun avainkysymyksenä ollut, olemmeko rakentaneet ja organisoineet kuntam-

me palvelut niin hyväksi ja toimiviksi, että ne säilyvät kuntien yhdistymisen jälkeenkin laadukkaina lähipalveluina. Tähän tähtäsivät palvelukeskuksen ja koulun rakentamiset ja kaikille kunnan toiminnan aloille tehdyt suunnitelmat sekä niiden toteuttaminen. Koko ajan on kunta pyrkinyt myös tehokkaaseen yhteistoimintaan naapurikuntien kanssa niillä kunnallishallinnon aloilla, joilla se on ollut mahdollista ja taloudellista. Näistä erityisesti perusterveydenhuolto ja vesi- ja jäteyhteistyö ovat toimineet erinomaisesti.

Tarvasjoen kuntasuunnittelun eräs perustavoite, palvelukeskuksen laajenuksen eli vanhusten ja vammaisten palveluasuntojen, keskuksen päiväkodin ja terveyskeskuksen tilojen rakentaminen on suunnitteluasteella. Se on kuitenkin saatava loppuun rakennetuksi laaditussa aikataulussaan riippumatta siitä tuleeko kuntien yhdistymisiä tai ei. Sen toteuttamisen varmasti neuvottelujä käyvät kunnat ymmärtävät hyväksyä, koska se on kynnyskysymys Tarvasjoelle ja palvelee mahdollisesti laajentuvaa aluetta.

Liittymisneuvottelujen tuloksena sovitettava yhtymisen jälkeinen päätösvalta, joka demokraattisesti jakautuessaan jää Tarvasjoelta hyvin mitättömäksi asukasluvun suhteessa, on nostanut esille myös eräitä toiveita. Erityisesti läheisyysperiaatteen toteuttamiseksi ja palvelujen laadullisen tason turvaamiseksi toivotaan, että Tarvasjoen koulu voisi saada oman johtokunnan ja sosiaalialalla voisi toimia sosiaalilautakunnan jaos, joka tuntisi erityisesti Tarvasjoen tarpeet. Nuo erityisesti siksi, että lähiseudun kuntaliitoksissa pahimmiksi puutteiksi on todettu uuden kunnan eri osa-alueiden lähituntemisen ja sen aiheuttaman turvaverkon peittämissä haitat.

Tarvasjoki osana suurempaa kuntakokonaisuutta

Nyt, jo ennen kuntaliitosta ja sopimusneuvottelutuloksia, on virinnyt keskustelu

kunnan alueen identiteetin säilymisestä uudessa kunnassa. Yleisesti ajatellaan, että uudessa kunnassa kaikki asukkaat ja alueet ovat samanarvoisia ja kaikessa toiminnassa on pyrittävä yhteisen kunnan eri alueiden tasapuoliseen kehittämiseen ja kunnan palveluiden saatavuuteen. Erityisesti korostetaan, että haja-asutusalueen asukkaille on taattava erityispalvelut kuten taajamissa, palvelujen äärellä asuvillekin. Näinhän liittyvissä kunnissa on toimittu. Yhteisen hallinnon ja palvelurakenteen kehittäminen ei kuitenkaan saa merkitä liittyvän kunnan vuosisatoja rakennetun kulttuurirakenteen, historian ja olemimuksen hävittämistä.

Suomen Kotiseutuliitto, Maaseudun kulttuurisäätiö ja nyt myös Kuntaliitto ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että kuntien yhdistymisen mukana on vaarassa heikentyä liittyvien kuntien kotiseututyö, historian tutkimus, paikallisen kulttuurin rikkaat perinteet ja harrastustoiminta. On todettu, että kuntien historiat ovat paikallishistorian perusteoksia ja tärkeitä lähdekirjoja historian tutkimuksessa. Heraldinen yhdistys on korostanut, että kuntien vaakunat ovat tärkeä osa kulttuuriperintöä ja toivoo, että paikalliset liput ja viirit pysyisivät edelleen jatkuvassa käytössä.

Kunnissa on yleisesti todettu, että paikallinen harrastustoiminta ja vapaaehtoisten paikallisyhdistysten työ on tärkeä pohja asukkaiden viihtymiselle ja jopa terveydelle.

Tarvasjoella yhdistystoiminta on vanhaa, laajaa ja hyvin toimivaa. Ne ovat olleet korvaamaton osa kuntaamme. Jos kuntien yhdistymisestä toteutuvat, paikallisen yhdistystoiminnan, kotiseututyön ja kulttuurin vaaliminen tulee entistä tärkeämmäksi tarvasjokelaisen identiteetin säilyttämiseksi uuden kunnallishallinnon aikana.

Ymmärrystä, viisautta ja kaukonäköisyyttä pyydämme kuntamme päättäjille tulevina viikkoina. Yksimielisyys on suurin voima.

LUONTOPOLULLA

Syvä Tarvasjokilaakso, rantalehdot ja pitkästi luikertava koski muodostavat hienon luontokohteen pitäjän keskustajaman kylkeen. Härkätien asfalttipolun vaeltaja ei aavista siitä mitään, mutta astupas sivuun, kävele muutama kymmenen askelta lääkäritalon seinänvierustaa myöten ja katso. Olet hämmästyttävän rotkon reunalla.

Edessäsi putoaa ruohoinen laidunrinne, tosin kauan sitten käytöstä jäänyt. Lehmien aikakaudella sitä koristivat terraspolut, joiden välissä heinä oli mukavasti syömähollilla. Vuodet ovat silittäneet polut pois maisemasta, mutta ahde on pysynyt pensittymättä.

Vasemmallä pauhaa Eurankoskeksi tai Knaapinkoskeksi sanottu köngäs, miltei putous, jossa Tarvasjoenkin savivesi kuuuu tulvassa valkoisena. Mutta jos tulet koskelle kesähelteellä, kallion murre-

Kesäpäivä luontopolulla. Kuva Liisa Hyvärinen

ssa putoaa vaivainen noro, sen verran kuin ämpäristä ehti kaataa. Könkään alla, jyrkkien kallioiden väliin rauhoittuvassa virrassa on suosittu onkipaikka, josta hupikalastaja tempaisee sormen mittaisen ahvenen, salakan tai mitättömän kokaisen turvanpoikasen. Tai särjen, joka ei saven sumentamasta maailmasta nostettuna ole niin punasilmäinen kuin muualla. Eikä valju ahvenkaan esitä täällä kauneinta vihreätä asuaan, vaan kauhtuu pellonjista juoksevan joen harmauteen.

Edessä oikealla joki tekee jyrkän polven katsojasta pois päin ja painuu laiskana Kaljukoskena lehtojen vaatettamaan kuruun.

Keväisillä rinteillä kukkivat käenrieskat, kiurunkannukset ja mukulaleinikit; pienenä laikkuna jopa keltavuokot, joita tavataan runsaammin avoimilla niityillä lähempänä Paimionjokea. Vesirajan liet-

teissä rehottavat rentukat täydentävät keväisen loiston, ja kesän kypsyyssä ehtivät mukaan uljaat kurjenmiekat. Sitä ennen tuomet puhkeavat väkevätuoksuiseksi valkeaksi röyhpyilveksi. Puut kukkivat nopeasti ja lakastuvat, terälehdet satavat maahan. Useimpina vuosina lehdet syödään ja tuomenkehrääjäkoin toukat kutovat koko metsän valkeaan seittiin. Sitten tuomet kasvattavat uudet lehdet ja maa jää varjoisaan hämärään. Kevätkasvit asettuvat multaan kadonneina sipuleina ja mukuloina odottamaan seuraavaa kevättä. Kierto jatkuu.

Vuosikymmeniä sitten, kun lehmät pitivät kedon ja viidakon kunnossa, tuomi- ja leppälehdon niin sanottu kevätaspekti oli vertaansa vailla. Runsain kukkamatto, erityisesti mukulaleinikkiä, nähtiin silloin alhaalla, siellä missä joki kääntyy jyrkästi oikealle ja jättää sisäkurviin niemekkeen ja lämpimän etelärinteen. Nykyisin siellä kattavat maata lahoava tuomitiheikkö ja viinimarjapensaat niin että tila ruohoilta on vähentynyt. Vuohenputki ja keltamo, jokaisen pihan rikkaruohot, ovat valanneet vähäiset aukot. Muualla heinät ovat tukahduttaneet kukkamaita, mutta katsottavaa niissä on yhä. Kaksi edellistä leutoa talvea sekä pitkät lämpimät syksyt ja kevätöt ovat suosineet eteläisiä kevätkasveja, niin että kukkakedot ovat olleet upeammat kuin moniin vuosiin. Erityisesti mukulaleinikki on saanut taikaisin asemiaan. Valkovuokko on kovasti runsastunut niin täällä kuin kaikkialla, ja sekin on iloinen näky.

Loistokkuus olisi palautettavissa ja varsinkin säilytettävissä elvyttämällä laidunnus. Ihminen voisi niittämälläkin tehdä lajiston hyväksi jotain, mutta vain lehmät ja lampaat osaavat homman. Tosin

karjaa seuraavat kärpäset taitaisivat olla nykyäänkin liikaa viereiselle lääkäritalolle. Tämä rajattu kohde on kuitenkin sen laatuinen ja arvoinen, että se olisi mielestäni pitänyt sisällyttää perinnemaisemiin. Kuuluuhan Paimionjoen alajuoksu sitä paitsi mereltä Tarvasjoen kirkon ympäristöön asti Suomen kansallismaisemiin.

Koskilaakson oikea ranta on Knaapin maata ja vasen Euran Uudentalon. Kummankin talon mullikarja hoiti kesät jokiahteita, mutta siitä on kauan. Hannu Seppä on pitänyt nuorta karjaa vasemalla rannalla joinakin kesinä vielä 1990-luvulla.

Kotiseutuyhdistys on laittanut laaksoon luontopolun. Mallia on ehkä saatu Nautilankoskelta Liedosta. Mittakaavaero vain on moninkertainen.

Polku lähtee entisen osuuskassantalon pihapellon poikki rantaan. Se laskeutuu alavalle, kostealle maalle, jyrkeistä haapalankuista laitettulle kävelypolulle. Tässä muinainen joki on kuluttanut laajan mutkan oikealle, missä näkyy silloisen rantatörmän pitkä ja matala kaarros. Silloin lienee oltu miltei meren tasossa. Kun maa kohosi, joki kului syvemmälle, kalliota paljastui lisää, ja vuosituhansien mittaan savikerroksiin kovertui Eurankosken köngäs ja syvä laakso. Joki oikaisi ennenkoskeä juoksuaan ja entinen mutka täyttyi lietteellä. Aikanaan siitä tuli Aurasen torpan maata, pajukot raivattiin ja niityltä on varmaan tehty karjalle rehua. Nyt valtakasvina on mesiangervo ja pajukko ryömiä takaisin.

Polku vie künkään niskalle ja korkealle kalliolle, josta avautuu huikean laaja näkymä laaksoon. Laskeudutaan pitkät portaat rantaan, nähdään kerran laulujuhlien katsomoksi sopinut avoin

rinne ja kuljetaan niittyä ensimmäiseen lepikkoon.

Mutta stop! Jos ollaan liikkeellä alkukesän hämärässä illassa kuuntelemassa yölaulajien konserttia, ei pidäkään mennä edemmäs vaan istuudutaan portaille.

Jo äskeisellä niityllä jäi oikealle pensikon peittämä rinne, jossa laulaa, lurittaa ja juoksuuttaa yölaulajien taidokkain musisoija, luhtakerttunen. Se ei häiriinny, vaikka lankkutiellä kävellään rauhallisesti ja pysähdellään kuuntelemaan tätä ihmeellistä, satakieltäkin taitavampaa voimakasta laulajaa. – Tosin tänä keväänä osa vanhoista omenapuista on hakattu alas ja laulupensaikko on supistunut. Asettuuko luhtakerttunen vielä tähän, jää nähtäväksi.

Alajuoksun viidakosta kuullaan satakielten näppäily ja monipolvinen laulu. Puhun monikossa, koska parhaimmillaan äänessä on kolmekin lintua. Voimakkaimmat äänet kantavat kilometrien päähän, ja tähän luonnon amfiteatteriin kuuluvat laulun hiljaisimmatkin siritykset. Ei siis kannata koheltaa lähemmäksi, parasta olla häiritsemättä, vaientamatta ja karkotamatta. Ei satakieli kovin arka lintu ole, mutta ansaitsee kaiken kunnioituksen.

Satakielikin on osa eläin- ja kasvilajiston muutosta, samoin luhtakerttunen. Satakieli on levittänyt tänne nykyvuosina kaakosta, ja luhtakerttunen on eteläisenä lajina suorastaan uutuus. Vielä kolmisen vuosikymmentä sitten se luokiteltiin harvinaisuudeksi.

Kävellään nyt kumminkin polku lävitse. Alkumatkasta lepikon halki vie entinen mullikoiden hölkkäpolku seuraavalle pienelle rinniitylle. Rannan tuntumassa jatkuu lepikko. Sitten rinne jyrkkenee ja lehto kapenee. Hakkeella päällystetty

luontopolku jatkaa lintupuiston lävitse keskeltä ja niin että varmasti häiritään jokaista pesänrakentajaa. Entistä heikkoa polunhaamua on vahvistettu jopa kaatamalla puita. Hienovaraisempi reitti täällä kävisi rinteen yläpuolitse pellon laitaa. Niin on tehty pitkästi Nautelankoskellakin, vaikka pinta-alaa on moninkertaisesti.

Lehdon jälkeen kävellään ruohomaita rantaviivan tuntumassa. Nähdään vesimyyräuimasilla. Kuovi kailottaa pelloilla, rusakko ponnahtaa juoksuun. Langalla laulaa vuodesta toiseen surumielistä säveltään peltosirkku, monesti parikin koirasta, ja se on hieno juttu. Peltolintuna sekin on Suomessa vähentynyt uhkaavasti.

Mutta sipi huutaa hulluna, telkät lähtevät joesta, hetken päästä sorsapari. Polku nousee puolirinteeseen ja halkaisee erikoisen katajikkomaiseman, mutta missään se ei erkane joesta niin kauaksi, että vesilinnut sitä sietäisivät. Ja räpinä käy, kun katajien asukkaat vaihtavat puskasta toiseen.

Tarvasjoen rantalehto ja rinteet ovat yksinkertaisesti liian suppeita luontopolulle. Niin ne ovat tosiasiaa Nautelansakin. Polut tunkeilevat ja vetävät ihmisiä jatkuvana virtana kaikkein herkimpiin ympäristöihin. Eikö riittäisi, että tuolla alhaalla solisee vesi, rentukat paistavat keltaisina, tässä pääsen käymään vesirajassa ja nousem takaisin, ja salaperäisestä lehdosta kuuluu satakieli, lehtokerttu liivertää. Hyvä mieli tulee siitä, että päästään aistimaan ja kurkistamaan. Rakastavasti ja kunnioittavasti. Ei jokaista ruohoa tarvitse nähdä vierestä, eikä telkkäpariskunnan pakoviuhina ole ollenkaan komeata.

Sakari Kännö

TARINAA VIROLASTA

Euran kylän Virolan talon vanha päärakennus purettiin viime syksynä. Se oli seisonut jo lähes 30 vuotta asumattomana keskellä asuntoaluetta palvelen kunnan omistamana työ- ja varastotilana. Kuntalaisten seurattuna rakennuksen purkamista yhä useampi kiinnostui kysymään mikä oli tuon rakennuksen ja siinä asuneiden ihmisten historia.

Ensimmäiset maininnat Virolan torpasta lienee 1790-luvulta, kun Virolaksi nimetty torppa mainitaan Nokan tilan kaupan yhteydessä. Silloin vuonna 1797 Kristeri Matinpoika osti Euran Nokan tilan kruunulta perintötilaksi. Virolan torppareina mainitaan vuoteen 1855 mennessä Matti Kristonpoika, Juho Mikonpoika, Aatami Juhonpoika ja Antti Danielinpoika. Varmaa tietoa ei ole siitä, sijaitisiko torppa alun perin juuri Virolan mäellä, mutta se on todennäköistä.

Virolaan liittyen kerrotaan romanttisesti hääjuhlasta, kun Aatami Juhonpojan pojat Juho ja Heikki avioituivat Tuorilan Vanhantalon tyttärien Marian ja Ulriikan kanssa tuplahäissä 28. päivänä toukokuuta 1844. Vanhantalon tyttärien äiti Maria Antintytär oli vuonna 1814 mennyt Euran Sepältä emännäksi Vanhataloon. Virolan pojista Heikki tuli myöhemmin Vanhatalon isännäksi. Hän oli pitäjän räätäli ja otti sukunimekseen Eure'n.

Torpasta itsenäiseksi tilaksi

Euran kylän suurpalon jälkeen Virolan viimeinen torppari Antti Danielinpoika osti Virolan itsenäiseksi tilaksi. Hän oli tullut Marttilasta Tarvasjoelle 1842 ja oli avioitunut vuonna 1848 Anna Liisa Heikintyttären kanssa, jonka isä oli Horristen Nikulasta ja äiti Kallelan Knaapilta.

Heidän useasta lapsestaan vanhimpana syntyi vuonna 1850 tytär Maria Sofia, joka jo 15-vuotiaana vihittiin avioliittoon 12.4.1866 Matti Matinpojan kanssa, joka oli Liedon Kaurinkosken Etutalosta. Tälle Virolan tyttärelle syntyi 4.12.1869 poika nimeltään Anders Vilhelm. Hänet tunnettiin myöhemmin nimellä Antti Mikkola.

Antti Danielinpojan jälkeen Virolaa

▲ Antti Juho Virola. Kuva Hannele Peltola
▶ Johannes (Jussi) Virola. Kuva Pirkko Kosonen

ryhtyi viljelemään hänen 1857 syntynyt poikansa Antti Juho Virola. Hän oli avioitunut 1897 itseään yli 20 vuotta nuoremman Iida Marian kanssa ja heille syntyi 1899 Juho (Jussi) niminen poika. Puolison kuoltua jo pian pojan syntymän jälkeen Antti Virola solmi uuden avioliiton Vilhelmiina os. Hyhkön kanssa, joka myös oli leski ja pienen pojan äiti (Frans Ketosoina). Heidän yhteisestä avioliitostaan syntyi kuusi tytärtä: Helmi (Salminen) 1903, Saima 1904, Taimi 1906, Aino 1907, Esteri (Peltola) 1911 ja Kyllikki (Kuirimo) 1913.

Antti Virolan kerrotaan olleen hyvä maanviljelijä, joka raivasi lopullisesti pitkät sarat talolta jokirantaan. Hän myös rakensi sen Virolan päärakennuksen, joka nyt hajotettiin. Tarkkaa rakentamivuotta ei tunneta, mutta kuitenkin jo ennen hänen avioitumistaan 1890-luvulla. Myös yhteisten asioiden hoitoon hän osallistui, ollen mm. kirkonisäntä 1906-1910. Perhe oli hyvin isänmaallinen ja uskonnollinen. Tyttäret lauloivat ja lausuvivat runoja eri tilaisuuksissa. Perheen edistykseen henkeen on varmasti vaikuttanut tiiviit sukulaissuhteet Antti Mikkolaan, jonka muistetaan vierailleen enonsa luona Virolassa monta kertaa. Varmasti hänellä ja

hän jäänkäri jellään Lauri Saarella oli vaikutusta siihen, että Jussi Virola lähti vapaussotaan nuoresta iästään huolimatta 1918.

Antti Mikkolan traagisen kuoleman 90-vuotismuiston yhteydessä 1.2.2008 on monin tavoin palautettu mieliin hänen elämäntyönsä. Hän oli varatuomari ja asianajaja, joka on jäänyt historiaan, paitsi Turun Sanomien perustajana ja sen ensimmäisenä päätoimittajana, myös erityisesti valtiomiehenä. Hän oli tullut jo 1904 säätyvaltiopäiville porvarissäädyn edustajaksi. Sen perustuslakivaliokunnassa hän K.J. Ståhlbergin kanssa valmisteli lain yleisestä äänioikeudesta. Sen toteuttua hänestä tuli nuoruusomalainen kansanedustaja 1907-1910 sekä uudelleen vuonna 1917.

Eduskunnan lakivaliokunnan puheenjohtajana Antti Mikkola oli 1917 vaatinut

itsenäistyvän Suomen sotaväen nopeaa perustamista, jotta yhteiskuntaolot rauhoittuisivat. Hän uskoi, että vain vakaisissa demokraattisissa oloissa voitiin toteuttaa uudistuksia. Sitä kuitenkin vastustettiin ja Antille annettiin nimi Sota-Antti hänen suorapuheisuutensa tähden. Kun sisällissota alkoi, pidättivät punaiset Mikkolan ensimmäisenä kansanedustajista ja ampuivat hänet Eläintarhanlahden rannalla. Mikkolan murha herätti suurta julkista huomiota, mutta siihen syyllystyneitä ei koskaan rangaistu. Mikkolan Alma-sisar haki veljensä ruumiin Helsingistä heti helmikuussa, mutta hautajaiset voitiin pitää vasta toukokuussa. Siellä enokin Antti Virola Tarvasjoelta oli mukana.

Virolasta Prusilaan

Viime vuosisadan alkupuolella tehtiin runsaasti talonkauppoja. Pellonraivauksella peltopinta-ala nopeasti kasvoi ja metsän arvo nousi, eikä myyntivoittovero hillinnyt tilojen myyntejä ja ostoja. Kun rahanarvo samaan aikaan laski, syntyi harha, että myyjä sai aina korkeamman hinnan kuin mitä ostaessaan tilan oli maksanut. Niinpä Antti Virolakin myi Virolan 1913 Kätylän entisen isännän Antti Kätylän kuoltua hänen Iida-leskelleen.

On kerrottu, että Iida Kätylä olisi halunnut tulla takaisin Tarvasjoelle, koska samaan aikaan oli jäänyt leskeksi Antti Kätylän sisko Emilia Fingerroos Rauhahinnasta. Myös Iidan sisar Veera oli emäntänä Mäentään Töykkä-Pelttarilla, johon Kätylät pitivät kiinteää yhteyttä. Siksi Virolan osto tuntui Iida Kätylästä hyvältä ratkaisulta, kun hän harkitsi Tarvasjoelle tuloa. Vaikeudet tilan viljelyssä tulivat kuitenkin leskiemännälle liian suuriksi, kun lapsetkin vielä olivat pieniä työn tekoon. Siksi hän pyysi Antti Virolaa viljelemään Virolan tilaa vuokraajana ja Kätylät jäivät edelleen asumaan Turkuun.

Virolat ostivat vuonna 1916 Tyllilän Prusilan ja siirtyivät asumaan sinne. Näin tuli vaikeaksi viljellä kahta tilaa. Siksi Iida Kätylä päätti myydä Virolan ja syksyllä

1917 tilan osti Albert Lehtonen, joka aikaisemmin oli omistanut ja viljellyt myös Prusilaa. Lehtoset olivat syntyisin Marttilasta, Albert Lehtonen Mäntsälän Kankareelta ja emäntä Juliana os. Berg Huovariston Bergiltä. Lehtosten tullessa Virolaan perheeseen kuului kahdeksan lasta: Lydia s. 1898, Helga s. 1899, Toivos s. 1902, Hilja s. 1904, Antti s. 1907, Elma s. 1910, Esteri s. 1912 ja Sulo s. 1915. Vuonna 1920 perhe lisääntyi vielä Mirjamilla.

Lehtoset Virolassa

Lehtoset muuttivat Virolaan Paimion Siirilän Keskylästä joulun alla 1917. Perhettä kohtasi Tarvasjoella heti suru, kun lapsista nuorin 3-vuotias Sulo kuoli kuumetautiin vuoden 1918 toisena päivänä. Kulkutaudit iskivät tuohon aikaan usein varsinkin lapsiin ja Lehtoselta oli jo Paattisilla vuonna 1914 kuollut kaksi pientä poikaa kurkkumätäepidemiaan. Vuoden 1918 aikana Suomeen tuli influenssa, joka tunnettiin Espanjantaudin nimellä. Tauti iski lähes kaikkiin ja se vei monet kuolemaan. Virolassa kuitenkin kaikki selvisivät taudista.

Albert Lehtosen perheen tullessa Virolaan elettiin Suomen itsenäistymisen ja vapaussodan syttymisen aikoja. Pitäjän väestö tuli nopeasti heille tutuksi ja erityisesti lapset solmivat pian uusia ystävyyssuhteita. Talon keskeinen sijainti ja avara näköala mäeltä Härkätielle ja keskustaan toivat kapinatalven tapahtumien jännityksen useaksi kuukaudeksi taloon. Koko maaseutu oli uutispimennossa, kun sanomalehdet eivät ilmestyneet, eikä muita tietolähteitä ollut.

Virola sai olla melko rauhassa koko punaisten Tarvasjoella olo ajan. Kun punaisten rintama Tampereella murtui, lähtivät joukot Turusta kohti Hämeenlinna ja suuri pakolaisten määrä ohitti Tarvasjoen 11.4.1918. Heihin yhtyi runsaasti myös Tarvasjoella punaisten puolelle liittyneistä. Väkivallan pelossa osa keskipitäjän miehistä poistui kodeistaan Euran takametsiin Lindroosille.

Virolan väki pysyi kuitenkin kotona tehden arkisia töitä. He saivatkin olla rauhassa, kunnes eräät taloon poikenneet punaiset pois lähtiessään ottivat talosta toisen hevosen ja rattaat. Virolan pojista vanhin 15-vuotias Toivo lähti viikkoa myöhemmin eräiden Euran ja Kirkonkylän isäntien kanssa etsimään hevosia Koskelta ja Jokioisilta, josta oletettiin punaisten jo poistuneen ja jättäneen sinne hevosia. Kosken Sorvastolla he kuitenkin joutuivat punaisten vangiksi, paitsi Hannes Seppä, joka vangitsemishetkellä oli lähitalossa ruokaa ostamassa ja säästy näin vangiksi joutumasta. Punaiset veivät vankinsa Jokioisten siirappitehtaalle. Täällä Herrasmannin työnjohtaja Albert Järvinen ja järkyttynyt Toivo Lehtonen vapautettiin ja he pääsivät kotiin. Vangiksi vielä jääneet Juho Uusitalo ja Oskari Knaapi pääsivät pakenemaan 24.4. ja saapuivat metsiä pitkin Tarvasjoelle 26.4. Knaapille oli isän poissa ollessa syntynyt Irma-tytär.

Toivo Lehtonen isännäksi

Maanviljelys edistyi nopeasti 1920-luvulla. Tehokkaampi muokkaus, lannoitus, karja- ja kasviviljely sekä koneellinen kehitys nostivat maatalouden tuottoa. Virolaankin tuli sähkö ja hankittiin puimakone sekä niittokone, harava ja itseluovuttava leikkuukone. Poikien aikuistumisen myötä työvoimaa oli talossa. Seurasi suotuisia satovuosia ja talo vaurastui.

Virolassa oli 1920-luvulla neljä hää. Ensimmäisenä tyttäristä Lydia avioitui 1923 Eemil Kujanpään kanssa ja meni emännäksi Euran Kujanpään. Seuraavana avioitui Helga vuonna 1925 Niilo Mäkisen kanssa ja tuli emännäksi Horristen Leppämäkeen. Kolmantena meni naimisiin Hilja vuonna 1927 Voitto Aaltosen kanssa ja siirtyi emännäksi Horristen Uusitaloon. Virolan pojista vanhin, Toivo, avioitui 1929 Helmi Heikkilän kanssa ja toi nuoren emännän taloon.

Toivon avioituminen toi muutoksen

Virolan päärakennus 1930-luvulla kuvattuna. Kuva Kalle Laaksonen

Virolan omistukseen. Albert Lehtonen oli jo ennen häitä myynyt Virolan Toivolle ja muutti muun perheen kanssa ostamaansa Piikkiön Rungon majataloon Onnelaan. Albert Lehtonen oli synnynnäinen liikemies, joka jatkuvasti kävi kauppaa, milloin hevosilla tai muulla karjalla, maa- ja metsälohkoilla tai irtaimella tavaramalla. Siksi myös talonkauppoja syntyi useasti ja hän asui perheineen kymmenellä eri tilalla. Niinpä hän myi jo 1932 Piikkiön tilansa pojalleen Antille, joka ryhtyi ensin autoilijaksi sitten kaupapuutarhuriksi. Antti avioitui vuonna 1933 tarvasjokelaisen Hilja Oksasen kanssa. Albert Lehtosen perhe muutti nyt Paimioon Sukselan Hakalaan.

Toivo Lehtonen viljeli Virolaa seuraavat 40 vuotta. Perheeseen syntyi Veikkoniminen poika 1930. Suuren surun toi perheelle, kun vajaa kaksivuotias Veikko hukkui karjan juomavettä täynnä olevaan saaviin. Hän oli hetken ollut valvojatta pihan hiekkakasalla leikkimässä ja sieltä uteliaana mennyt tutkimaan navetan vesivarastoa. Suvussa kulki pitkään muistelmiana Veikosta tarina, kuinka juuri puhumaan oppinut poika oli kuunnellut avoimen ikkunan edessä kirkolta joen takaa kuuluvia lauaintain ehtookelloja ja todennut vanhemmilleen: ”Sieltä taivaan kellot soivat.”

Vuonna 1933 Virolaan syntyi Anja-tytär ja hän toi taas eloa talon piiriin. Syksyllä 1933 Albert Lehtosen perhe tuli takaisin Tarvasjoelle ja asettui asumaan Virolan vanhanisännän asuntoon päärakennusta vastapäätä. Siinä he asuivat välirauhan aikaan 1941 asti, jolloin muuttivat rovasti Suurpään perikunnalta ostamaan Vihriälän Marttilassa.

Virolankin elämän rauhalliset työn ja kasvun vuodet katkaisi rajusti alkanut talvisota ja välirauhan jälkeinen jatkosota. Toivo Lehtonenkin joutui molempien sotien taisteluihin ja kohtalona oli haavoittua myös molemmissa sodissa. Rauhan tultua jatkui ututtera maanviljelys. Itse muistan saaneeni sähköiskut pitäjän ensimmäisestä sähköpaimenaidasta ononi laitumen laidalla ja muutamana syksynä kynsin pikku-Fergusonilla Virolan pellot, kun ne vielä olivat avo-ojassa. Koneet poistivat ratkaisevasti maatalouden työvoimapolua ja erityisesti puimuri helpotti raskaassa sadonkorjuussa.

Anja avioitui vuonna 1956 Kalervo Leinin kanssa ja näin vävy tuli taloon. Seuraavien vuosien aikana heidän per-

Yhteiskuva Hilja Lehtosen ja Voitto Aaltosen häistä Virolassa 19.3.1927. Kuvassa sulhasesta oikealle Juliaana ja Mirjami Lehtonen. Morsiamen takana Voiton vanhemmat ja kha Väinö Raitala. Hänen takanaan seisoo Albert Lehtonen eli Virolan pappa. Kuva Kalle Laaksonen

heensä lisääntyi neljällä tyttärellä: Outilla, Tarulla, Sadulla ja Piialla. Elämä maaseudulla muuttui nopeasti noina vuosina. Syntyi paljon uusia ammatteja, jotka tarvitsivat työntekijöitä. Maatiloitakin yhä useammat nuoret löysivät uudet ammatit tilan ulkopuolelta ja huonosti kannattava ja raskas maanviljelys ei enää kiinnostanut ja muuttui taakaksi.

Näin kävi myös Virolassa. Toivo Lehtosen kuoltua 1968 vastuu tilasta siirtyi nuoremmalle sukupolvelle. Kunnassa oli alkanut voimakas kehityksen kausi. Rakennettiin lääkäritalo, vanhustentalot, Tarvas-Hovi sekä uimahalli. Ensimmäiset kerros- ja rivitalot nousivat keskustaan ja kaavoitus alkoi. Tiet saatiin asfalttiin ja tuli katuvalot, kunta rakensi vesijohtoja ja jäteviemäreitä. Keskustan asutuksen kasvaessa kunnalle tuli yhä suurempi kaavoitettavan maan tarve ja maan saannin keskustassa vaikeuduttua etsittiin kiinteistöjä jo lähialueelta. Kun Virolaa tarjottiin 1976 kunnalle, kauppa syntyi heti ja kaava sen alueelle valmistui jo 1978. Tarvasjoen asukasluku oli alimmillaan 1980, vain 1682 henkeä. Virolan viihtyisällä asu-alueella alkaneen rakentamisen jälkeen asukasluku alkoi nopeasti nousta.

Muistoja Virolasta

Turussa eläkepäiviään viettävä Mirjami Salminen os. Lehtonen syntyi Virolassa 88 vuotta sitten. Muistoissa lapsuuden maisema Virolan mäeltä oli avara. Härkätien varren Nuorisoseurantaloon yli näkyi Euran kylä. Tarvasjoki-laakson takana olivat kirkko ja rukoushuone. Täällä rukoushuoneella Mirjami kävi Maiju Seimelän opetuksessa alakoulun.

Virolan ohi kulkeva tie vei Herrasmannille metsän halki. Tien toisella puolella oli aitta ja sen vieritse lähti polku Kujanpään Työväentalon ohitse. Silloin ei vielä ollut urheilukenttää eikä Kenttätupaa. Virolan ohi kulkeva tie vei Jokilaan ja Niemelään. Jokilaan olivat tulleet Vaistee lähes samaan aikaan kuin Lehtoset Virolaan ja Niemelässä asuivat Leimalat, joilla oli reippaita urheilijapoikia. Virolan lähin naapuri oli kuitenkin Karoliina ja Kustaa Salminen, jotka asuivat vaatimatonta elämää mökissään, joka oli nykyisen Koivutien vaiheilla. He olivat lapseton pariskunta. Kustaa vitsailikin, että hän oli ottanut Karoliinan vain puuronkeitäjäksi. Kun Lehtoset palasivat 1930-luvulla takaisin Tarvasjoelle, oli Martti Aaltonen raken-

tanut perheelleen talon Virolan metsään pappan kuokkiman pellon laitaan. Martti oli valtion maantietyömiestä.

Härkätien varressa asui mökeissään monta yksineläjää ja ikääntynyttä käsityöläistä, joiden toimeentulo oli vaatimatonta, eihän silloin ollut edes kansaneläketä. Siinä asui Helinin ja Mellerin mammat, miehensä kapinassa menettänyt Syrjälän Eetla, Nummilan vanhaväki, Julinin mamma ja pappa, Kaunistot tai Aaltosen Saima seurantaloon talonmiehinä ja monia muitakin pieneläjiä. Mirjami muistaa kuinka hänen äitinsä lähes viikoittain ja ainakin leipomispäivinä lähetti kylälle viemään lämpimäisiä tai muuta ruoka-apua. Näin hän jo hyvin pienenä ystävystyi monen vanhuksen kanssa, joita muistelee vielä nyt omassa vanhuudessaan.

Mirjamin tultua perheen mukana uudelleen Tarvasjoelle hän kävi ensiksi rippikoulun kirkkoherraksi juuri tulleen Otto Perkon johdolla. Perko oli tunnettu siitä, että hän kannusti nuoria kouluttautumaan ja etsimään kunnan ammattitaitoa. Hän vaimoineen valmensi lahjakkaimpia oppikouluun ja kehotti erityisesti tyttöjä käymään pohjakouluksi kansanopiston tai talouskoulun. Nuoren Mirjamin läheisiksi ystäviksi tulivat Esteri Sarparanta ja Annikki Laaksonen, joiden tavoin hänkin kävi kansanopiston.

Tarvasjoelta poissa oloaikana oli paikkakunta vähän muuttunut. Niemelästä olivat Leimalan pojat lähteneet maailmalle ja Alekski Reini tuli 1937 uudeksi isännäksi. Karoliina Salminen oli kuollut ja sydäntautiselle Kustalle pappa kävi antamassa sydäntippoja. Niitä Virolasta vaivaansa hakemaan tullessaan hän eräänä päivänä kuolikin Virolan rappusille. Seurantaloo vastapäätä Koskisen tytöt pitivät kahvilaa ja Anni oli ensimmäinen pitäjän kampaaja, joka teki jo permanentteja. Tytöt alkoivatkin leikata pois palmikkoja ja muotiin tuli polkkatukka. Kännön Urpo rakensi 1937 Virolasta ostetulle maalle tyylikkään omakotitalon ja meni naimisiin talvisodan jälkeen Laura Koskisen kanssa.

Suojeluskunta ja Lotat toimivat aktiivisesti. Urheilukenttää ja Kenttätupaa rakennettiin ja lentopäivät toivat uuden maailman Tarvasjoelle. Virolan ohitse meni useasti suojeluskuntalaisia, koska ampumarata oli ahkerassa käytössä ja Rauhalinnan takainen metsä oli usein harjoitusmaastona. Muutkin seurtoimivat ahkerasti ja erityisesti seurakunnan toiminta oli vilkasta ja seuroja oli usein pitäjällä sekä evankeliumijuhlia rukoushuoneella.

Mirjami oli päässyt heti 1937 kansanopistosta tultuaan mukaan työelämään Turkuun Asan Radiotehtaalle Brahenkadulla. Radiotekniikka edistyi nopeasti ja nuoret naiset olivat näppäriä käämijöinä tai käämin purkajina. Asan tuotanto oli tuolloin jo 12 000 radiota vuodessa ja työssä oli noin 300 henkeä. Vähän ennen sotaa tulivat tuotantoon ensimmäinen matkaradio ja suosittu Pikku-Matti.

Kun talvisota syttyi, tuotanto väheni ja useat miehet joutuivat sotaan. Mirjamiinkin tuli pahempien pommitusten ajaksi Tarvasjoelle sotaa pakoon, mutta välirauhan tultua työt jatkuivat koko sodan ajan. Hän asui tunnetun viulutaiteilijan Heimo Haiton värikkään isoäidin alivuokralaisena, jossa sota-ajan pulavuodet ja tiukka säännöstely ohjasivat elämää. Rauhan tultua Asakin pyrki tarjoamaan ensisijaisesti työtä sodasta palaaville miehille ja näin Mirjamikin joutui sieltä pois, mutta pääsi raitiovaunun rahastajaksi. Siinä ammatissa koko Turku tuli hyvin tutuksi ja raitiovaunua käyttävät kaupunkilaisetkin. Usein siellä kohtasi myös lapsuudessa ja nuoruudessa tutuksi tulleita tarvasjokelaisia.

Vanhempien muutettua Marttilaan jäi Virolassa käynnit lähinnä sukulaisvierailuihin, mutta muistot elämästä sen talon tanhuvilla ovat edelleen elämän rikkainta aikaa. Nyt siitä kertovat vain vanhat valokuvat ja muistelomme niiden äärellä, sanoo Mirjami Salminen.

Kalervo Mäkinen

KYLVÖNSIUNAUS

Oli mitä ihanin toukokuun 3. päivän aamu. Koivu oli jo puhjennut lehteen. Valkovuokot, leskenlehdet ja rentukat loistivat heleässä auringossa. Lintujen riemullinen konsertti soi pihan puissa ja pensaissa. Peltojen yllä lauloivat leivoset ja aamuvirkku pupujussi loikki hitaasti ohitse kokoontumistamme ihmetellen. Etäältä kuului kiireisen viljelijän traktorin ääni, joka ei ollut tahtonut kylvöjään keskeyttää näin suotuisana aamuna.

Meitä oli kuitenkin noin kahdeksaankymmeneen henkeen kokoontunut Tuorilan Männistön pihapiirin pellon laidalle kylvönsiunaustilaisuuteen. Kylvöt siunannut kirkkoherra Simo Rundgren puhui Jumalan huolenpidosta, hyvädestä ja siunauksesta antaessaan meille jokapäiväisen leipämme. Hänen luomisvoimastaan on maan kasvu, suotuisat ilmat ja saatava sato. Siihen luottaen me viljelemme ja varjelemme maata. Meillä on myös vastuu siitä, että jokapäiväinen leipä riittää kaikille ihmisille, myös tuleville sukupolville, sanoi hän.

Emäntä Maija Vainio lausui kaikki tervetulleiksi seuraavin sanoin:

”Hyvät seurakunnan edustajat, MTK-Varsinais-Suomen toiminnanjohtaja, tuottajaväki ja kaikki tilaisuuteen saapuneet olette sydämellisesti tervetulleita tähän kylvönsiunaukseen. Emme ole nyt laajojen peltojen laidalla, vaan sanoisinko köyhän miehen maisemissa. Tässä pihapiirissä luonnon rikkaus ja monimuotoisuus tulevat kuitenkin hyvin esille. Tuossa vanhan tuvan nurkalla valkovuokot ovat jo täydessä kukassa. Toisella puolella on navetan vanha lantala, entisaikojen tärkein peltojen voiman varasto. Tosin sitä aitoa ei enää moneen vuoteen ole siellä ollut, mutta kompostia kylläkin.

Ajatus kylvönsiunauksesta täällä meillä syntyi jo viime kesänä, kun ehdotin Hannu-pojalleni joka nyt näitä Männistön peltoja viljelee, että pidettäisiin siunaus tuolla Mustarannan lohkolle vähän etäämpänä. Ehdotin sitä myös tuottajien puheenjohtajalle Ensi Kullalle, joka piti paikkaa hyvänä. Nyt kuitenkin päädyimme tähän pihamaalle, Valton syntymäkodin nurkalle, jossa hän sai syntyä yli 80 vuotta sitten. Luojalta olemme saaneet tämän ihanan keväisen päivän siunauksellemme.

Saanan lukea pienen runon, joka mielestäni sopii tähän tilaisuuteen, vaikka siinä puhutaan kyntämisestä eikä kylvämisestä. Se kuvastaa kuitenkin tätä aikaa ja elettyä elämää monen viljelijän kohdalla:

Kyntäjän tunteet.

*Kyntäjä miettii: ajanko minne,
viljelyssarkako sopimaton?
Kivinen pelto, kalteva rinne,
aurankin kärki jo tylsynyt on.*

*Neuvojat neuvo: työsi muuta,
tehdään sopimus ehdollinen.
Laita peltosi kasvamaan puuta
selkäsi taakkaa keventäen.*

*Navetan tyhjennys, karjan nouto,
keväinen ammunta kuulu ei.
Mielessä tunne haikaa, outo,
unohdu ei; auto ne vei.*

*Kun muistojen paloja yhteen liittää
on siellä iloja, murheita kai.
Kunpa muistaisin kaikesta kiittää
pitkän, antoisan elämän sain.*

*Äsken nuori, nyt jo vanhus,
kulkija harmaapäi.
Ontuva askel, väsytt jalka,
edessä eletyn elämän pää.*

Kauko Leinikka

KEVÄTSANA

*”Ah, kuinka kevät hohtaa ja kukkii,
tuoksuu maa!*

*Näin Luoja meidät kohtaa ja hyvyys
valloittaa.*

*Niityllä riemuissansa eläimet hyppivät,
ja linnut lauluillansa Luojaansa
kiittävät.” (virsi 567)*

Kylvönsiunaamiseen kokoontunut väki seisoo avaran peltoaukean reunalla. Taus-talla on Maija ja Valto Vainion hyvin hoidettu pihapiiri rakennuksineen. Toisella sivustalla kohoavat korkeuksiin salskeat männyt ja toisen ”seinän” muodostaa kuusimetsä. Aurinko lämmittää kirkko-väen selkää. Lintujen kevätkonsertti soi huumaavana stereolähetyksenä kaikista ilmansuunnista. Hannu kylvää siemenen ja me rukoilemme kasvulle siunausta.

Yhtäkkiä tuntuu siltä kuin aika pysäh-tyi. Näin ovat esi-isämme muokanneet peltansa ja panneet toivonsa kasvun ihmeeseen. Pellon reunalle on polvis-tuttu rukoukseen ja katse on koettanut tavoitella taivaan huikaisevista sinikorke-uksista armollista Jumalaa. Hallanpelko on käväissyt mielessä, mutta se ei ole lamaannuttanut tulevaisuuteen uskovaa kylväjää.

Ja vieläkin kauemmaksi kulkee aja-tukseni. Minulla on ollut mahdollisuus matkustaa kerran junalla Kairosta Niilin vartta pitkin kohti Assuanin kuuluja voimalaitoksia. Mieliin painuvin kuva oli tuolla pitkällä matkalla rantatörmällä aasinsa kanssa peltoa kyntävä viljelijä. Poikansa kanssa hän muokkasi kuului-san viljavaa peltotilkkuun paahuttavan auringon alla. Niin olivat hänen esi-isänsä tehneet jo tuhansia vuosia. Mikään ei ollut muuttunut: aasi, kyntöaura, isä ja poika - tavoitteena saada nousemaan teräinen vilja ja perheelle ruokaa.

Ihmiskunnan historian merkittävin ammattikunta ovat leivän- ja karjankas-vattajat. Heidän työnsä onnistumisesta riippuu se, millaista ruokaa me aamuisin laitamme suuhumme. Ja se taas vaikuttaa meidän kaikkinaiseen hyvinvointiimme, niin henkiseen kuin ruumiilliseenkin. Tänä keväänä on jälleen noussut yleiseksi puheenaiheeksi ruoka, sen riittävyys ja sen hinta. Tuntemme voimattomuutta kuullessamme kuinka päivittäin kymmenet tuhannet lapset kuolevat nälkään. Suomen peltojen kasvulla ei tuota on-gelmaa voiteta. Mutta nyt on jo tulossa se aika, jolloin maamme kaikki pellot on saatava tuottamaan mahdollisimman hyvin ja mahdollisimman hyvää ra-vintoa. Maaseudun ihmisen elämäntyö nousee arvoonsa. Olemme täällä Luojan työtovereita viljellessämme sanaa ja viljojen siemeniä, hoitaessamme karjaa ja tuottaessamme sen tuotteita ihmisten ravinnoksi.

Tarvasjoella kirkko kohoaa maamme parhaiten viljapeltojen keskellä. Täällä ihminen saa voimakkaan kokemuksen historiasta, jonka saatossa kaksi voima-tekijää on pitänyt suomalaisen ihmisen elämää ja kulttuuria yllä: sana ja sen palvelijat; vilja ja sen viljelijät.

Toivotan siunattua kesää kaikille seurakuntalaisille

**Simo Rundgren
kirkkoherra**

Tämän vuoden kylvönsiunaus tapahtui Maija ja Valto Vainion tilalla Alikulmalla. Tilai-suuden avasi Tarvasjoen tuottajayhdistyksen puheenjohtaja Ensi Kulta. Tilaisuudessa puhui myös emäntä Maija Vainio ja tuottajajärjestön edustajana Paavo Myllymäki. Kylvönsiunauk-sen toimitti kirkkoherra Simo Rundgren. Kuvat Maija Vainio

Minna Mäntyranta, olet nyt ollut seurakuntamme kanttorin virassa reilun kuukauden. Tätä ennen olit Paraisten suomalaisessa seurakunnassa 17 vuotta. Mikä houkutti Sinua hakemaan Tarvasjoelle?

Olin tosiaan yli seitsemäntoista vuotta Paraisten suomalaisen seurakunnan kanttorina. Se on pitkä aika samassa virassa. Kun sitten lähes kaikki työtoverini vaihtuivat, ajattelin, että nyt on sopiva hetki muutokselle minunkin kohdallani. Olin jo ennenkin kuullut pienestä ja vireästä Tarvasjoen seurakunnasta. Kun sitten kanttorin virka tuli auki, en epäröinyt lähteä kisaan mukaan. Pidän seurakunnan pientä kokoa suurena etuna. Se luo mahdollisuudet paljon läheisempään yhteistyöhön seurakuntalaisten kanssa kuinesimerkiksi suuressa kaupunkiseurakunnassa. Vaikka olin kuullut, että väki on täällä hyvin aktiivista, luottamushenkilöiden ja muiden vapaaehtoistyöntekijöiden suuri sitoutuminen seurakunnan työhön yllätti minut.

Mitä teet kaikkein mieluiten, soitat, laulat vai kuuntelet musiikkia?

Kun perheessä on kaksi ammattimusiikkia ja kolme aktiiviharrastajaa, musiikin määrä kotona on melkoinen. Siitä syystä kuuntelenkin vapaa-aikanani mieluiten hiljaisuutta.

Olet kuulemma vetänyt kuoroja Paraisilla, lapsikuorojakin kahta kappaletta. Kuka voi ryhtyä laulamaan kuorossa? Onko laulukoe vaikea?

En ole koskaan pitänyt laulukoetta kuoroihini. Ovet ovat auki kaikille, jotka haluavat laulaa. Kuoronjohtajan tehtävä on sitten valita ohjelmisto kuoron tason mukaiseksi. Valitettavasti usein tuntuu siltä, että kuoroon haluava itse asettaa riman liian korkealle. Erittäin tärkeänä kuorolaisen ominaisuutena pidän myös kykyä toimia ryhmässä. Kuoro ei ole soolilijan paikka. Hyvään tulokseen pääsemiseksi tarvitaan saumatonta yhteistyötä. Monille kuorolaisille harjoitukset ovat myös tärkeä sosiaalinen tapahtuma.

UUSI MINNA-KANTTORI

Minna Mäntyranta ja päiväkerholapset. Kuvat seurakunta

Kuka musiikkitaiteilija on tulossa seuraavaksi seurakuntamme vieraaksi?

Pekka Ruuska tulee konsertoimaan kirkkoamme lokakuun 19. päivä. ”Neljä yötä perjantaihin” –konsertin myötä lähdemme matkalle työtätekevän arkeen; maanantaiaamun kaamokseen, keskiviikkoillan hiljaiseen makaronilaatikkopäivälliseen ja perjantai-illan huokaukseen. Tervetuloa mukaan!

Tähän väliin muutama uteliaisuudesta kumpuava kysymys. Kesäkuun 6. päivä otat yhteen kirkkoherran kanssa Herrasmannin musiikki-illassa. Oletko jo harjoitellut puistohiihtoa?

En ole harjoitellut, koska ajattelin antaa kirkkoherrallekin mahdollisuuden...

Omistatko Valmetin?

En valitettavasti omista... kelpaankohan nyt lainkaan Tarvasjoen seurakunnan työntekijäksi?

Lopuksi haastattelun painavin näkökulma. Minna-kanttori, paljastaisitko jotain Tarvasjoen musiikkityön visioistasi? Mikä on sinulle tärkeätä seurakunnan musiikkityössä?

Tarvasjoen seurakunnan musiikkielämä on – kiitos vapaaehtoistyöntekijöiden – hyvin monipuolista ja aktiivista. Olen myös ilahtunut siitä, että niin monet seurakuntalaiset löytävät sunnuntaiamuksin tiensä kirkkoon. Erityisen hyvältä on tuntunut laulaa ja soittaa virsiä vahvan seurakuntaveisuun tukemana.

Oman kirkkomusiikon työni tärkeimpänä asiana pidän jumalanpalveluksen musiikin kehittämistä. Siihen tarvitsen teitä, hyvät laulavat ja soittavat seurakuntalaiset! Jos koet seurakunnan yhteisen jumalanpalveluksen tärkeäksi itsellesi ja haluat osallistua sen toteuttamiseen, ota rohkeasti yhteyttä.

Minna-kanttoria haastatteli Taru Sahla.

Tarvasjoen seurakunnan työntekijäjoukko on vahvasti naisvoittainen. Tällä hetkellä vain kirkkoherra edustaa miessukupuolta. Etenkin ”raskaammat” hautausmaa- ja puutarhatyöt on delegoitu naisten harteille. Seurakuntamestari Leena Tamminen vastaa pitkällä kokemuksella siitä, että kirkon ympäristö kirkkomaineen on kunnossa. Kesäaikana hänen tukeaan ahkerovat Hanna Mäkinen, Riitta Aaltonen ja Tarja Litjo, joka siirtyy päiväkerhon parista ulkotöihin. Kaikille on tuttu näky Leena pienen puutarhatraktorin ohjaimissa. Mutta yllätykseksemme hoksasimme, että muutkin seurakunnan naiset ovat traktorinaisia.

Kirsi Mielonen, seurakunnan talouspäällikkö ohjaillee siviilissä Valmet 8750. –Se on iso mukava ajeltava kone. Sitä on kevyt ohjata, mutta jos ajaa kovempaa saa olla tarkkana ja siihen on kyllä keskityttävä. Jos vaikka näpelöi tuuletinta ja tulee äkkinäinen ohjausliike niin se voi pyörähtää. Tässä mallissa on vielä sellainen tavallinen kytkin. Lapsesta saakka olen Valmettia ajanut. Tosin ensimmäisen kerran ajoin pikkufurkua heinäpellolla, kun toiset lastasi heinäkuormaa. Koskaan en ole ojaan ajanut, mutta ensimmäisellä kertaa meinasi kone karata ojaan, kun luulin, että se pysähtyy pelkästään jarrua painamalla. Isä onneksi ehti huutaa, että paina kytkintä, paina kytkintä! Kaikkia muita hommia olen Valmetilla tehnyt paitsi kylvötöitä. Ne oli meillä aina jonkun muun hommia. Ennen kun oli lumisia talvia niin linkosin tienkin ennen kouluun lähtöä, että pääsi sitten mopolla huristelemaan kouluun. Meillä on tuossa noita Valmetteja montakin ja eri malleja, ei tosin yhtään aivan tuliterää, kertoilee Kirsi – todellinen Valmetti-fani.

Riitta Aaltonen on opiskellut oppisopimuskoulutusohjelmalla suntuiksi. Hän sai paperit tänä keväänä. Riittakin

”VALMETTI ON NAISEN TRAKTORI”

on tottunut Valmet-kuski. –Meillä on kotona aina ollut Valmet-traktoreita. Se on kerta kaikkiaan erinomainen ja jollakin tavalla juuri naiselle sopiva peli. Muistan, että sen kytkin oli kevyt painaa ja ohjaus silloinkin, kun ei ollut näitä tehostimia kohtuullisen kevyt. Riitta on käynyt maatalouskoulutuksen Loimaalla ja koulussa ajettiin tietenkin myös traktoria. – Kaikki maalaistalojen tyttäretkin oli jo kotona oppineet traktoritöihin. Erityisesti muistan itse haastavana työnä kippailla

viljakuormia kippikärryllä. Joskus hurjasteltiin niillä kotiteillä. Silloin ei ollut vielä traktoreissa turvahyttiäkään, mutta ei sitä pelätty. Oli kiva, kun vilpoinen tuuli lehyytteli hiuksia, kun painettiin Valmetin kaasua!

Nykyään Riitan pojat hoitavat pääasiassa tilan traktorityöt ja Aaltekolla on sitten omat trukkinsa ja koneensa, joita miehet kuljettavat.

Kesäaikana hautausmaalta tapaa työn touhussa myös kansliaa hoitavan Hanna

Mäkisen. Ja yllätys-yllätys, hänkin on Valmet-naisia. – Ostin isän hankkiman Valmet 602:n perikunnalta. Tähän traktoriin liittyy nostalgiaakin, sillä lainailimme sitä kylvötöihin jo Pekan aikana silloin tällöin.

Se osoittautuikin todella hyväksi hankinnaksi. Kottikärryihin verrattuna pystyy Valmetilla tekemään nurkkatöitä aivan eri tavalla. Tielle olen levitellyt soraa ja muuta sellaista. Siinä on varusteina peräkauha, lana ja peräkärrykin. Heti kohta pesin traktorin sisältä ja päältä – huomasi kyllä, etteivät miehet aina piittaa missä kunnossa sitä konetta oikein pidetään. Hanna on yllätynyt Valmetin tarjoamista mahdollisuuksista. – Valmetilla saattaa joskus onnistua hankkimaan vaikka oman huoltomiehen. Nyt huolto jo pelaa – akkua on uusittu ja laturikin pantu uuteen uskoon, kertoilee Hanna rakkaasta Valmetistaan.

Päiväkerhotäti Tarja Litjo on tietenkin Valmet-täti. – Enää en juuri ajele traktorilla, mutta lapsena kyllä paaleja heinäpellolta ajeltiin ja pienimpänä sain siirrellä konetta myös kun toiset keräilivät kiviä. Päiväkerhossa on kiva seuraila, kun pojat leikkivät traktoreilla. Sieltä voi kuulua oikein isännän äänellä joskus että: ”mee siitä omalle pellolles ajeleen”, kun pikkuisännät komentelee toisiaan. Kotoaanko ne tuollaista isäntämieltä oppivat, ihastelee Tarja-täti päiväkerholaistensa maalaisleikkejä.

Tässä nämä meidän seurakuntamme Valmet-naiset nyt olivat. Luottamushenkilöt ovat sitten vielä lisäksi. Kuvassa ollaan Leppämäen Valmetilla kylässä ja kuvassa näkyy Leena Tamminen, Kirsi Mielonen, Tarja Litjo, Hanna Mäkinen, Riitta Aaltonen ja myös kanttorin hommia tuuraileva Minna Mäkinen.

Simo Rundgren
kirkkoherra

Perinteistä keskikesän evankeliumijuhlaa vietetään ke 25.6.2008 klo 11.00

Tarvasjoen Leppämäessä.

Puhuvat: teol.tri Reijo Arkkila, rov. Jouko Kyyrö, khra Pasi Salminen ja Kenian kirkon piispa Walter Obare.

Tarvasjoen seurakunta ja SLEY:n Tarvasjoen osasto

SUOMEN SOTA 1808-1809

Suomen sota oli Venäjän ja Ruotsin välinen sota, joka käytiin vuosina 1808-1809. Sodan syynä oli Venäjän ja Ranskan 7.7.1807 Tilsittissä solmima rauha. Silloin Ranskan keisari Napoleon I ja Venäjän keisari Aleksanteri I tekivät sopimuksen, jonka mukaan Venäjän tuli taivuttaa Ruotsi liittymään Englantia vastaan suunnattuun kauppasaartoon. Siksi Venäjällä ryhdyttiin valmistelemaan hyökkäystä Suomeen.

Suomessa armeija valmistautui puolustukseen helmikuun alussa 1808. Tarvasjoen sotilaat, jotka pääosin kuuluivat Turun läänin jalkaväkirykmenttiin, sijoitettiin pääarmeijan mukana Hämeenlinnan seudulle. Osa tänne tulleista rykmentin reservin miehistä sekä Uudenmaan jalkaväkirykmenttiin värvätyt koottiin Viaporin varuskuntaan.

Hämeenlinnasta joukot marssivat lähelle itärajaa, jonka venäläiset ylittivät 21.2. ja taistelut alkoivat. Muutaman taistelun jälkeen suomalaiset kuitenkin pian perääntyivät ja vetäytyivät takaisin Hämeenlinnaan. Saarroituksen pelossa ylipäällikkö kenraali V. M. Klingspor käski armeijan perääntyä kevään kuluessa aina Ouluun asti. Ennen maaliskuun loppua venäläiset saivat haltuunsa koko Etelä-Suomen Viaporin lukuun ottamatta, joka antautui venäläisille 3.5. henkisen painostuksen edessä.

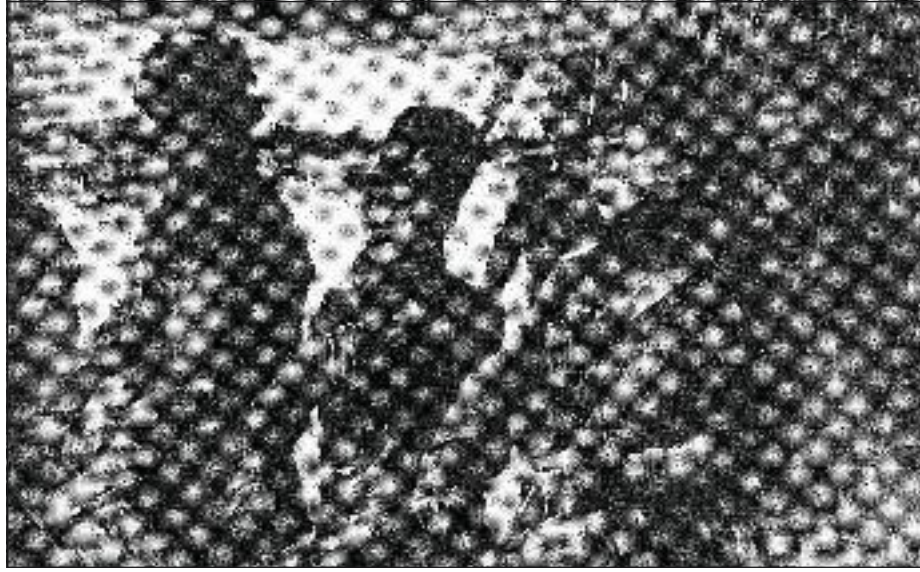
Venäläiset saapuvat Turkuun

Kenraali Shepelevin johtamat venäläiset joukot etenivät Hämeenlinnasta Turkuun kahtena joukkona. Ensimmäinen osa hyökkäsi perääntyvien Suomen joukkojen perään Akaan ja Urjalan kautta Punkalaitumelle, josta ne taistelun jälkeen jatkoivat matkaa Loimaan kautta Turkuun. Toinen osa divisioonaa tuli pitkin Hämeen Härkätietä Hämeenlinnasta päin ja saapuivat Somerolle maaliskuun puolivälissä 1808. Sieltä ne jatkoivat vastustusta kokematta Koskelle 17.3., jonne joukot pysähtyivät lepäämään kolmeksi päiväksi. Kerrotaan tuon talven olleen erittäin kylmän ja lumisen. Niinpä venäläiset vaativat edetessään talonpojilta paitsi muonatydennystä, myös lämpimämpää vaatetusta.

Tieto venäläisten etenemisestä kohti Turku oli saapunut Marttilan silloiseen emäpitäjään jo 10.3. Sama tieto kertoi Ruotsi-Suomen armeijan perääntymisestä kohti pohjoista ja Etelä-Suomen jäävän ilman puolustusta. Tällöin tiedetään Marttilan nimismiehen J. F. Wichtmanin kieltäneen pitäjän asukkaita ryhtymästä vastarintaan venäläisiä vastaan ja verenvuodatuksen välttämiseksi koonneen itselleen asukkaiden aseistusta mm. Tarvasjoelta kiväärin ja kaksi luodikkoa sekä muutaman hukarin.

Maaliskuun 21 päivänä alkoi Venäjän armeijan 21 divisioonaa edetä Hämeen Härkätietä pitkin Marttilasta Turkuun päin. Sen alun perin lähes 8000 miehen joukko eteni marssiryhmissä, jotka ajotain kuormasto ja pienet tykistöryhmät katkaisivat. Näin se kulki vastusta kohtaamatta kohti Turku.

Ohitse marssiessa joukoista osa jakaantui Juvalla. Pääjoukko jatkoi Härkätietä Lietoon päin, mutta osa joukoista ylitti Paimionjoen ja pysähtyi Tuorilan ja Karhulan nummella. Tuolloin sotamiehet ryöstivät Kankareen (Tuorilan) Isotalosta 213 kg. reikäleipiä, n. 13 kg. sianlihaa, n. 60 kg. kuroja ja muutaman liinasäkin. Samoin Vähätalosta sotilaat veivät n. 130 kg. reikäleipiä, n. 17 kg. sian- ja naudanlihaa, n. 4 kg. iheraa ja n. 3 kg. talia sekä 8 l. viinaa. Aulis Oja kirjoittaa Tarvasjoen historiassa: ”Venäjän silloisen esivallan kunniaksi on tässä yhteydessä mainittava, että sikäläinen hallitus maksoi välittömästi ryöstön kohteeksi joutuneille talollisille täyden korvauksen: Isotalolle 33 riksiä 40 killinkiä ja Vähätalolle 288 riksiä.”

Porilaisten marssi, Albert Edelfeltin piirros Vänrikki Stoolin tarinoihin.

Koska naapuripitäjistä on säilynyt muistitietoja siitä, että aikaisempien vainovuosien tapaan tienvarsikylien asukkaat pakenivat metsään piiloon vihollisen tullessa, tuskin Tarvasjoella oltiin heitä rohkeampia. Ilmeisesti kahden päivän kuluttua seudulla oli jo rauhallista, sillä heti Turkuun saapumisen jälkeen venäläiset sijoittivat joukkojaan rannikkopuolustukseen Turun ympäristöön ja Satakuntaan päin.

Turkuun venäläiset saapuivat varovaisesti ensin yöllä, mutta vastusta kohtaamatta joukot saapuivat pääosin maaliskuun 22. päivän kuluessa. Piispa ja johtavat virkamiehet toivottivat heidät tervetulleiksi, sillä hyödyttömän verenvuodatuksen estämiseksi maamme johtavissa piireissä pidettiin parhaana alistua heidän valtaansa, varsinkin kun venäläiset kohtelivat siviiliväestöä pääasiassa hyvin.

Viaporin antautumisen jälkeen Tarvasjoelta siellä olleet sotamiehet palasivat kotiseudulle toukokuun puolivälissä 1808. Varmistaakseen Etelä-Suomen väestön pysymisen edelleen rauhallisina Venäjän armeijan ylipäällikkö kenraali Buxhoevdin ryhtyi ottamaan heiltä uskollisuudenvallaa, jonka tarvasjokelaiset talonpojat joutuivat vannomaan Marttilan käräjillä toukokuun 29. päivänä yhdessä emäpitäjän muiden talonpoikien kanssa. Näin heistä tuli Venäjän keisarikunnan alamaisia.

Tarvasjoelta sodassa olleet sotilaat

Suomen armeijan perääntymisen pohjoiseen päin oli pysähtynyt jo huhtikuussa. Saavutetut voitot Siikajoella ja Revonlahdella käänsivät sotaonnen ja armeija eteni takaisin Pohjanmaan ja Satakunnan rajoille asti. Vaikka sotaan osallistuneista Tarvasjoen miehistä ei ole tarkkaa tietoa, muista kuin rauhan tultua kotiseudulle hengissä palanneiden osalta, on syytä olettaa heitä myös kaatuneen ja vaikeasti

haavoittuneen, koska sodan tappiot olivat suuret. Virallisesti ilmoitetaan Suomen 19 650 sotilaasta kaatuneen ainakin 7 000 miestä. Kaikkiaan ilmoitetaan sodassa kuolleen suomalaisia ja ruotsalaisia sotilaita lähes 20 000, joista valtaosa erilaisiin sairauksiin erittäinkin talvella 1809 leirissä Ruotsin puolella. Venäläisten tappioksi lasketaan heidän 55 000 sotilaastaan ainakin 10 000 kaatunutta.

Tarvasjoen vakinaiset ruotusotilaat kuuluivat Turun jalkaväkirykmenttiin, jossa oli 1182 miestä. Se taas oli sijoitettu eversti Carl Johan Adlercreutzin 2. prikaatiin. Rykmentin varamiehistö (446 miestä) oli lähetetty Viaporiin. Näin osa tarvasjokelaisista oli myös siellä. Viaporin antautumisen jälkeen heistä suurin osa kotiin palaamisen jälkeen lähti pohjoiseen liittyen pääarmeijaan ennen Lapuan voitollista taistelua heinäkuussa 1808. Erityisesti mainitaan Turun rykmentin miesten urhoollisuus Alavuden taistelussa elokuussa 1808.

Armeijan mukana rykmentti perääntyi uudelleen syyskuussa ja Oravaisten hävityn ja verisen taistelun jälkeen se vetäytyi Ruotsiin. Hyvin kohtalokas oli armeijan talvileiri Torniossa, jossa nälkä ja sairaudet tappoivat yli 1800 Suomen miestä. Uumajasta viimeiset jäljellä olevat joukot kotiutettiin vasta 9.10.1809 Haminan rauhan jälkeen. Vielä täälläkin oli useita tarvasjokelaisia miehiä, kuten palautettujen miesten luettelo kertoo.

Luettelo kotiutetuista ruotusotamiehistä.

Tarvasjoelta Suomen sotaan osallistuivat ainakin seuraavat upseerit:

Mäentään Junnilasta oli kersantista vänrikiksi ylennyt Anders Wilhelm Spoo. Hän mainitaan erityisesti osallistumisesta veljensä Carlin ja Jaakko Rothin johtamaan sissiretkeen Ruovedelle ja aina Tampereelle asti. Heidän uhkarohkeaa etenemistään sai Venäjän pääarmeijan hetkeksi vetäytymään Tampereelta Hä-

meenlinnaa päin. Myöhemmin Spoo osallistui mm. Kauhajoen ja Alavuden taisteluihin. Kotiin sodasta palattuaan hän asui Junnilassa kuolemaansa 24.8.1836 asti.

Majurina Suomen sodassa taisteli Liedonperän Isotalon puustellin silloinen omistaja Kaarle Fredrik Fock. Sodan jälkeen hänet ylennettiin everstiluutnantiksi ja ruotulaitoksen lakkauttamisen jälkeen hän sai oikeudekseen asua ja viljellä Isotaloa kuolemaansa vuoteen 1834 asti.

Kolmantena Suomen sodassa palvelleena tarvasjokelaisena upseerina mainitsee Ed. Sjöman historiassaan myöskin Mäentään kylässä asuneen everstiluutnantti Otto Herman Loden. Hänen kerrotaan saaneen mainetta erityisesti Lapuan ja Alavuden taisteluissa. Alavudella hän haavoittui vaikeasti. Sodan jälkeen Otto Lode (1771-1850) toimi mm. Turun ja Porin läänin maaherrana 1811-1813 ja Suomen Pankin pääjohtajana 1820-1827.

Sotaan lähteneestä miehistöstä ei ole olemassa luotettavaa luetteloa. Oletettavaa on, että Tarvasjoen alueen noin 22 ruodusta oli mies kustakin sekä mies kahta ruotua kohden reservissä. Näin lähtijöitä sotaan on varmasti ollut noin 30 sekä lisäksi joitakin värväytyjä. Onni Korkeakankaan tutkiman aineiston mukaan Suomen sodasta palasivat Tarvasjoelle seuraavat ruotusotamiehet:

Turun Jalkaväkirykmentin 4. kompaniasta, jota johti luutnantti Claes Lybecker, kotiutettiin: rumpali Carl Färdig Kirkonkylästä, sotamies Matts Lax Euralta, sotamies Jacob Lillja Satopäästä, sotamies Matts Orberg Euralta, sotamies Jacob Spets Karhulasta, sotamies Samuel Stolpe Seppälästä, reservisotamies Jacob Vaak Euralta ja sotamies Matts Wacker Tuomarilasta sekä saman rykmentin 2. komppaniasta sotamies Matts Pihl Horrisista. Lisäksi kotiutettiin Uudenmaan Jalkaväkipataljoonan 1. komppaniasta värvätyt sotamiehet Johan Pählsson Suurilasta ja Simon Spels Euralta sekä Armeijan laivastosta laivaston vapaehtoisen volontär Michel Rolig Kallelasta.

Näiden 12 sotaveteraanin lisäksi Aulis Oja kertoo Tarvasjoen historiassa kahdesta muusta Suomen sodasta palanneesta reservisotamiehestä Heikki Strömistä ja Juha Wackerista, jotka elivät vielä 50 vuotta sodan päättymisen jälkeen. Molemmat olivat Turun Jalkaväkirykmentin reserviläisinä komennettu Viaporin puolustamaan ja sen antautumisen jälkeen kotiututtuaan lähteneet Suomen armeijaan uudelleen. Sieltä he kovia taisteluja kokeneena olivat palanneet kotiseudulle kävellen, Ström oli tullut kävellen Uumajasta ja Wacker vangiksi jouduttuaan Torniossa.

Tie rauhaan ja Kustaa Mauri Armfelt

Venäjä oli jo vuoden 1808 aikana julistanut Suomen pysyväksi osaksi itseään. Suomen hallintoa ryhdyttiin muuttamaan omaksi valtiolliseksi hallinnoksi ja keisari Aleksanteri I kutsui valloitetun maan asioita järjestämään Porvoon valtiopäivät. Ne alkoivat 28. maaliskuuta 1809, vain kaksi viikkoa myöhemmin kun Ruotsin kuningas Kustaa IV Aadolf oli syösty valasta Tukholmassa. Suomen sota päättyi 17. syyskuuta 1809 Haminan rauhaan. Ruotsi menetti kaikki itäiset maakuntansa, osan Länsipohjaa ja Ahvenanmaan. Raja vedettiin Tornionjokeen.

Tarvasjoella lapsuuden ja nuoruuden elänyt Kustaa Mauri Armfelt oli Suomen sodan aikana komennettu Ruotsin länsiarmeijan komentajaksi Tanskan ja Norjan vastaiselle rajalle. Kaksi vuotta Porvoon valtiopäivien jälkeen Armfelt jätti Ruotsin, vannoi uskollisuuden valan Venäjän keisari Aleksanteri I ja muutti Suomeen omistamaansa Joensuun kartanon Halikkoon. Jo kuukauden kuluttua hänen Suomeen saapumisen jälkeen toi

Yksi Vänrikki Stoolin tarinain sankareista oli luutnantti Ziden. Hän oli syntynyt Tarvasjoen silloisen emäpitäjän Marttilan kirkkoherran Jaakko Zidenin poikana 1785 ja kaatui Virtain taistelussa 27.10.1808. Albert Edelfeltin piirros

kolme eri kuriiria Armfeltille keisarin kutsun saapua heti Pietariin.

Historioitsija sanoo, ”että oli kuin Armfeltin aikaisempi elämä Ruotsin kuninkaan Kustaa III lähimpänä miehenä, sotilaana ja valtiomiehenä, Ruotsin akatemian ja Dramatenin perustajana ja ensimmäisenä johtajana sekä melkein kaikkien Euroopan tärkeimpien henkilöiden tuntijana, olisi ollut valmistautumista häntä odottavaan suureen tehtävään. uuden Suomen purren vesillelaskuun ja sen ohjaamiseen kiinteälle kurssille tulevaisuuteen.”

Armfelt sai nopeasti aikaan Suomen asiain komitean perustamisen jälkeen sen puheenjohtajana maamme hallinnon ja talouden nopean edistymisen ja Vanhan Suomen yhdistämisen uuteen, jota hän oli esittänyt keisarille jo heidän ensi tapaamisella vuonna 1810 jättämässään mietinnössä. Armfeltillä oli myös merkittävä tehtävä Ruotsin ja Venäjän liiton syntymiseen Turussa huhtikuussa 1812. Siinä todettiin Ruotsin lopullisesti menettäneen Suomen.

Niiden kolmen vuoden aikana, jolloin Armfelt ehti toimia Suomen komitean puheenjohtajana ja osan aikaa kenraalikuvernöörinä ennen kuolemaansa, luotiin perusta Suomen valtion syntymiselle. Samaan aikaan tapahtui koko Eurooppaa ravistelleet suuret muutokset, joista Suo-

Ruotsi-Suomen armeijaan 1802 – 1808 kirjatut Tarvasjoen ruotusotamiehet

Turun Jalkaväkirykmenttiin on kirjoitettu seuraavat tarvasjokelaiset ruotusotamiehet vuosina 1802-1808:

Eura	Anders Utter - Matts Rosman - Matts Lax - Jacob Vaak
Horrinen	Simon Rolig - Henrik Rolig - Matts Pihl
Inkoinen	Henrik Gren
Jauhola	Michel Danlk - Efraim Eld
Kankare - Karhula	Eric Malm - Jacob Spets
Killala - Tiensuu	Johan Jungman - Matts Sjöman - Anders Mål
Kirkonkylä	Carl Färdig - Matts Orberg
Liedonperä	Mickell Hall
Mäentaka - Jauhola	Eerik Fors - Johan Jäger - volontär Aadolf von Willebrand
Satopää	Samuel Lillja
Seppälä	Gustaf Wahlberg - Johan Stålt - Simon Knall
Suitsula	Mikael Stolt
Suitsula - Tyllilä	Henrik Fjeder - Gustaf Hedman
Tuomarla - Mäentaka	Johan Malm - Matts Wacker
Yrjäntylä	Johan Wallgång

men sota oli osa. Ranskan vallankumous, Napoleonin valtaannousu ja yli maanosamme kulkeneet sodat sekä Napoleonin kukistuminen, järkyttivät kansoja ja toivat paljon tuskaa ja kärsimystä.

Historian tutkijat sanovat, ettei menneisyyttä voi muuttaa. On vain nähtävä tapahtumien tosiasiat ja pääteltävä mikä

vaikutus ja merkitys niillä oli myöhemmän historiaan. Suomen sodasta on nähty usein vain turhat taistelut, kärsimykset, uhrin ja verenvuodatus, jotka alistumisella ja rauhallalla olisi voitu välttää. Totuus kuitenkin on, että sodan taisteluilla ja uhreilla lunastettiin suomalaisten arvostus ja ensimmäisen kerran itsemääräämisoikeus

rajoilla määriteltyyn valtiolliseen toimintaan, vaikka Venäjän osana. Sota merkitsi ratkaisevaa käännekohtaa Suomen kehitykselle. Kansallishengen herättäjänä ja vahvistajana J. L. Runebergin Vänrikki Stoolin tarinoilla Suomen sodasta oli myös suuri merkitys maamme itsenäistymiselle ja tulevaisuudelle. Runoteoksen alkuun kirjoitettu Maamme-laulu on yhä kansallislaulumme ja Porilaisten marssia soitettaan presidentille ja urheilusankareille.

Vieressä olevasta luettelosta ei valitettavasti voi selvittää olivatko he kaikki sodassa ja ketkä heistä mahdollisesti kuolivat sodan taisteluissa. Kunniakasta, mutta toisaalta surullista ja traagistakin on, että Tarvasjoen alueelta on 30-vuotisesta sodasta alkaen osallistuttu kaikkiin Ruotsi-Suomen sotiin ja jouduttu antamaan runsaat uhrin isänmaan puolesta aina viime sotien sankarivainajiin asti. Näin on tapahtunut myös keskimäärin muita maamme pitäjiä raskaammin.

Tarvasjoen Kotiseutumuseon tämän vuoden näyttely jatkaa viime vuoden K. M. Armfeltin syntymästä 200 vuotta, teemaa laajennettuna aiheella: Suomen sodasta 200 vuotta. Avoimna 8.6. - 17.8. lauantaina ja sunnuntaina.

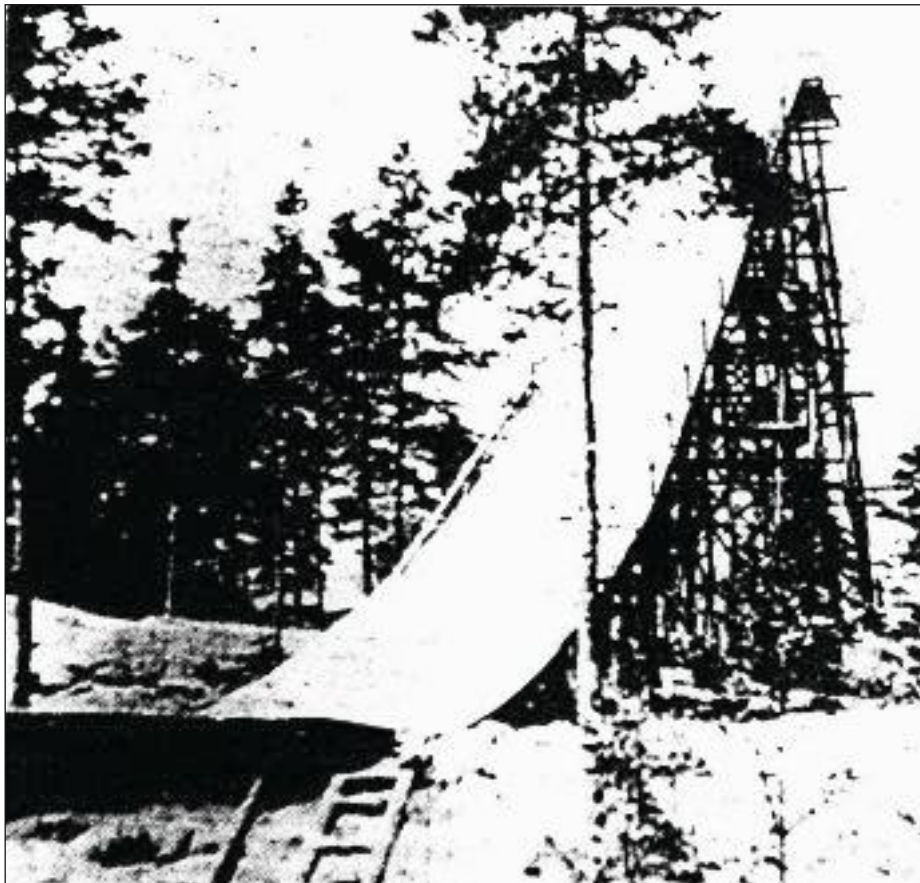
KUN ME HYPYRITTIETOUTTA HAIMME

Istuin siinä kotituvan pöydän vieressä, luin varmaan läksyjäni, vai kuuntelinko radiota. Olin hiljattain tullut koulusta kotiin, syönyt äidin laittamat voileivät maitolasillisen kera. Oikeastaan siinä samalla odottelin, olimme nimittäin Lentosen Jarkon kanssa sopineet, että hän hiihtelee meille aika pian, kunhan ensin kotona käy läksyt lävitse ja syö muutaman voileivän. Kuului sellainen paukaus, ajattelin että se oli varmaan pakkaneen joka nurkissa paukkui, olihan maaliskuu monesti talven kylmintä aikaa. Vaan eipäs ollutkaan pakkaneen, Jarkko sieltä tuli ja kopisteli rappusilla lumet monoistaan. Päivä ei tuossa vaiheessa vuotta ollut vielä järin pitkä, kiirettä oli pidettävä jotta ehtisimme ennen pimeäntuloa hypyrimäkeemme.

Parhaat tällaiset mäet olivat juuri siinä Euran kylmäen kohdalla. Tarvasjoen virtaa kyseisessä kohdassa hyvin syvässä "kanjonissa". Siksi meidänkin hypyrimme komeili siinä Uudentalon jokiahteella. Kyllä mukavia mäkiä oli myös Paimionjoen puolella, siellä lähempänä Juvan sähkölaitosta. Ehkä nimeltään tunnetuimmat mäet olivat, "kuustenvälimäki ja vesisilmämäki". Näistä eivät kaikki pojatkaan uskaltaneet lasketella saatikka tytöt.

Meille pojille on aina ollut sellainen tarve olemassa, että suksilla piti hypätä aina kun vain paikkaan passasi, ja mitä merkillisimmistä paikoista. Vaikkapa latojen katoilta, kunhan vaan päästiin ylös katolle ja muuten olosuhteet sen sallivat. Usein siinä kävi niin että tavalliset hiihtosukset eivät oikein kestäneet noita juttuja. Kotiin mentiin katkenneet taikka muuten rikkoutuneet suksit kainalossa. Sen voi vain arvata, ettei kunnian kukko siellä laulanut.

Meillä Jarkon kanssa kävi tosi hyvä tuuri. Minä nimittäin kerroin näistä suksumurheista ja ongelmista naapurilleni Myllärin Pekalle eli Tuomisen Pekalle. Hän oli heti asiassa mukana ja kertoi, että samat olivat ongelmat hänen lapsuudessa. Kerran taas kun hän oli tullut kotiin rikkiänsine suksineen, isä oli vähän suutahtanut ja sanonut että nyt se suksien pirstominen saa loppua, hänellä on siihen kyllä lääke. "Ensin luulin", Pekka kertoi, "että tuleekohan oikein tupenkrapinat, mutta ei, ei kuitenkaan". Kyllä se isän tarkoittama lääke oli aivan muuta. Mylläri August Tuominen, joka oli taitava puuseppä, teki hänelle sellaiset

Pernavuoren hypyrimäki. Kuva Eino Samsten

VARSINAIS-SUOMEN SALPAUSSELKÄ KUTSUI I
PERNAVUOREN KISAT

Tarvasjoen alueen hiihtoseuran ohjelmaksi on laadittu seuraava ohjelma: Lauan Ylihuoneissa lauantaina kello 13.00. Ohjelmassa yleinen ja 10 v. nuorisokilpailu, yhdistetty kilpailu, yleisen osan 15 min ja nuorisokilpailun 10 min. Lähtö 20 osanodan.

PERINTÖJEN KILPAILU lauantaina kello 13.00. Kilpailu on kahden osan. Yhdistetty kilpailu. Yhdistetty kilpailu. Yhdistetty kilpailu. Yhdistetty kilpailu.

KILPAILUN KILPAILU sunnuntai kello 13.00. Kilpailu on kahden osan. Yhdistetty kilpailu. Yhdistetty kilpailu. Yhdistetty kilpailu. Yhdistetty kilpailu.

HYVÄ RAVINTOLA EI OLLUT PAIKALLA.

NÄKILPAILUSSA MUKANA MM LHSN KAUKO SALMINEN, TAUTO TOIVONEN JA JORMA KOLEHMANEN

Pernavuoren vihkäiskilpailujen ilmoitus talvella 1950.

leveät oikein kolmiuraiset suksit. Nämä suksit Pekka nyt lahjoitti minulle. Yhteiset ne sitten olivat kuitenkin minulle ja Jarkolle. Jarkko kun sai rahaa isältään, niin saimme ostetuksi ihan oikeat suksit. Arvatkaa vaan, olimmeko aikas pollea poikia.

No totta kai ensin piti kovasti harjoitella, olivathan ne niin erilaiset kuin tavalliset hiihtosukset. Meiltä pojiltahan ei hevin into loppunut, aina kun oli tilaisuus, ei muuta kuin mäkeen ja hypymään.

Jukka Kärpjoen tyylinäyte Pernavuorenmäessä 1950-luvulla. Liedon Parman historia

Kaikkeen tähän innostukseen saimme paljon vauhtia siitä, kun Liedon Yliskulmalle rakennettiin hypyrimäki vuonna 1950. Paikka sijaitsi vanhan Hämeentien tuntumassa, vanhalta Yliskulman meijeriltä noin 400 metriä Turkuun päin, ja siitä kohdin oikealle lähtevä pikkutie kiersi edessä olevan Pernavuoren taakse. Avajaiskisoihin minäkin pääsin velipoikani Eskon mukana. Siellä se sitten oli, koko komeus, hypyrimäki jollaista me pikkupojat emme ennen olleet nähneet. Meillä kun aina oli ollut niitä pieniä "tussareita". Niskathan siinä meinasi nyrjähtää, kun kurkottelimme sinne ylös vauhdinnotorniin. Ajatus hiipi mieleen, että kuka ihmeessä tuolta uskaltaa tulla alas. Kun nuo ihmeet oli ihmetelty ja kisat pääsivät alkamaan, tuli se hetki kun ensimmäiset hypääjät tulivat alas. Suu ammolta henkeä pidätellen seurasimme, kuinka hypääjä toisensa jälkeen tuli, lensi kuin lintu, laskeutui alastulorinteeseen eikä juuri kukaan kaatunut, se meitä ihmetytti. Vaan tästäpä mekin sitten oivalsimme, että itse hypyri pitää rakentaa noin keskelle mäkeä, eikä sinne mäen alle niin kuin meillä oli tapana ollut.

Pisimmän hypyn, 41,5 metriä, hypyksi kuopiolainen Matti Pitkänen. Hän myös voitti koko kilpailun. Tämä 41,5 metrin leiskaus oli sitten mäkiennätys ja säilyi koko mäen olemassaoloajan.

Kisat jatkuivat, nälkäkin alkoi tulla, mutta olihan siellä rakennettu katos jossa paikalliset matkat apulaisineen myivät voileipiä sekä kuumaa keittoa. Olimme velipojan kanssa saaneet kotoa vähän rahaa mukaan, eipä siis muuta kun mennä soppajonoon. Tuli minunkin vuoroni ja tokaisin myyjälle: "Mää otan yhden lautasellisen tota papusoppaa ja voileivän kans." Oli siinä tyttöillä hauskaa ja naurua riitti, kun minä poika ostin "papusoppaa". Mistä minä tiesin, että sopalla on hienompikin nimi hernekeitto. En kotona enkä kylällä ollut koskaan kuullut puhuttavan muusta kuin papusopasta.

Tämä siis niistä Liedon kisoista. Kotiin tuotavaksi meillä oli paljon ideoita ja ajatuksia. Ensioiksemme kysyimme luvan, että saammeko rakentaa siihen Uudentalon pellon puolelle pienen vauhdinnotkorokkeen. Lupa saatiin, ei muuta kuin tuumasta toimeen. Velipoika Esko, joka oli minua sentään kolme vuotta vanhempi, ei ollut niinkään kiinnostunut itse hypäämisestä eikä mäenlaskettelusta, mutta saha ja vasara sopivat hänellä hyvin

käteen. Laaksosen Matti hyvänä kaverina ja taitavana "puuseppänä" oli myös hommissa mukana. Puutavaraa varmaan saimme naapuritaloista. Muistaakseni Uudentalon Erkki oli myös auttamassa, olihan se hyvä kun näin saatiin mukaan myös aikuisen miehen voimaa. Siitä se valmistui, ensin vauhdinottolava pellon reunaan, sitten rakennettiin varsinaista hyppyriä rinteeseen sekä hoidettiin loput muotoilut lumen kanssa.

Siinä se sitten oli, ja komea ainakin meidän mielestämme. Kyllä sitä kävivät monet ihailmassa sekä kokeilemassakin. "Vierailijoina" olivat muistaakseni ainakin Kujanpään Pentti ja Toivo, Knaapin Olavi, Vastamäen Antti, Töykkälän Esko ja Eero, Hovin Reino, Puntarin Aimo, Reinin Reino ja monta muuta, joita en enää kaikkia muista. Ja totta kai vähän

Olavi Knaapi ja Antti Vastamäki hiihtokisoissa. Kuva Eino Samsten

TOIVO MIKAEL KIVIMÄKI

Tarvasjoella syntynyt 30-luvun pääministeri - levottomien olojen tervehdyttäjä

Kun Suomen tasavallan alkuvuosikymmenten merkkimiehen Toivo Mikael Kivimäen syntymästä oli kulunut 100 vuotta, Tarvas-lehti (1986/2) julkaisi laajahkon kirjoituksen hänen elämänvaiheistaan, olihan Euran koulun opettajan Frans Mikael Kivimäen esikoispoika syntynyt 5.6.1886 juuri Tarvasjoella.

Euran koulun täyttäessä 50 vuotta 1933 lähetti silloinen pääministeri lämminhenkisen onnittelusähkeen valittaen, ettei voinut hallituskiireiltään saapua juhliin. Maan johtopaikoilla olevanakaan hän ei ollut unohtanut syntymäpaikkaansa. Syksyllä 2006 Tarvasjoen kunta sai todeta, etteivät T. M. Kivimäen perillisetkään olleet unohtaneet Tarvasjoeta: kunta sai perikunnalta lahjoituksena Kivimäen muotokuvan, joka nyt on nähtävänä Tarvasjoen koulun ruokasalin seinällä. Tämä keväänä Tarvasjoen kotiseutuyhdistys teki aloitteen muistolaatan hankkimiseksi Kivimäen syntymäpaikalle. Tarvasjoen kesäjuhlien yhteydessä on tarkoitus paljastaa tämä laatta Tarvasjoen koulun vanhimman rakennuksen seinään.

Isänmaan rakentaja

Lienee tässä paikallaan palauttaa mieliin T.M. Kivimäen elämänvaiheet. Melkein heti esikoisen syntymän jälkeen Kivimäen opettajaperhe muutti Hämeeseen. Lahjakas vaatimattomista oloista lähtenyt Toivo Mikael pääsi vapaaoppilaana ylioppilaaksi Tampereen reaalilyseosta ja opiskeli velkarakalla Helsingin yliopistossa juristiksi. Opiskeluaikoinaan hän jo kiinnostui politiikasta, osallistui 1907 ensimmäisiin eduskuntavaaleihin vanhasuomalaispuolueen vaalipuhujana.

Turkuun Kivimäki siirtyi valmistuttuaan 1912 lakitieteen kandidaatiksi. Hän perusti yhdessä opiskelutoverinsa Eino Tulenheimon kanssa asianajajatoimiston. Kiinnostuneena yhteiskunnallisista asioista, ennen kaikkea suomen kielen oikeuksien puolustamisesta, hän oli innolla mukana hankkeessa perustaa Turkuun suomenkielinen yliopisto. Se toteutuikin 1920, kiitos monien, varsinkin varsinaisuomalaisien lahjoitusten.

Kun Kivimäen vanhasuomalaiset puoluetoverit kannattivat 1918 Suomeen suunniteltua monarkiaa, Kivimäki tasavaltalaisena ja suomenmielisenä päätti liittyä nuorsuomalaisien perijään, Kansalliseen edistyspuolueeseen. Sen listoilta hänet valittiin 1922 eduskuntaan murhatun sisäministeri Heikki Ritavuoren varamiehenä ja sen jälkeen aina vuoteen 1940 lyhyitä välvaiheita lukuun ottamatta.

Kivimäki luopui asianajajaurastaan 1920 keskittyäkseen valmistelemaan väitöskirjaansa. Hän väitteli lakitieteen tohtoriksi 1924 asianajajan oikeudellisesta vastuusta. Väitöskirjaa pidettiin tuolloin todella tarpeellisena ohjeistona, koska vielä 20-luvulla asianajajan rooli oli melko selkiytymätön. Samanaikaisesti Kivimäki työskenteli oikeusministeriön lainvalmistelukunnan jäsenenä. Sen jälkeen hän toimi pankinjohtajana Turussa ja Helsingissä vuoteen 1931, jolloin hänet nimitettiin siviilioikeuden professoriksi. Kun nyt tiedämme mitkä tehtävät Kivimäkeä odottivat 30-luvulla, hän sai tarpeellista kokemusta sekä talouselämässä että oikeuslaitoksessa.

Ministerinä ja pääministerinä

Varsinaisen ministeriuransa Kivimäki aloitti 1928 Oskari Mantereen johtaman

edistyspuolueen vähemmistöhallituksen sisäministerinä. Tehtävässään hän pyrki laillisiin keinoin hillitsemään kommunistien kumouksellista toimintaa ja mielenosoituksia jopa paloruiskuin. Tämäkin "koulu" oli tarpeen tulevina ministerivuosina.

Toisen kerran Kivimäki sai ministeripaikan J.E. Sunilan enemmistöhallituksen oikeusministerinä, kun P.E. Svinhufvud valittiin presidentiksi 1931. Tämä hallitus joutui todelliseen tulikokeeseen. Sisäpoliittiset levottomuudet leimasivat maan oloja ja ne huipentuivat helmikuussa 1932 ns. Mäntsälän kapinaan. Lapuanliikkeen kannattajat vaativat tuolloin hallituksen eroa, koska hallitus heidät mielestään ei kyllin tehokkaasti rajoittanut ääri-vasemmiston toimintaa. Levottomuuksien tyynnyttämiseksi Kivimäki kirjoitti presidentille radiopuheen, jossa Ukko-Pekka käski kapinallisia hajaantumaa. Tämä puhe – Kivimäen kertoman mukaan puolesta tunnissa laadittu ja presidentin siitä mitään muuttamatta – sai Mäntsälän miehet lähtemään kotiin ja tilanne rauhoittui.

Oikeusministerinä Kivimäki keksi ratkaisun 1919 säädetyn mutta pahoin epäonnistuneen kieltolain kumoamiseksi. Hänen ehdottamansa neuvoa-antavan kansanäänestyksen tulos osoitti kansalaisten kannattavan lain kumoamista. Uusi alkoholilaki sai salakuljetuksen kuriin ja valtio sai lisää verotuloja.

Sunilan hallituksen erottua sisäisiin erimielisyyksiin presidentti nimitti Kivimäen hallituksen muodostajaksi ja pääministeriksi. Hallituksen pohja oli pienpuolueiden ruotsalaisten ja edistyspuolueen vähemmistöhallitus. Kivimäki sai henkilökohtaisilla suhteillaan täydennettyä hallitusta eräillä vahvoilla ammattiministereillä kokoomuksesta ja maalaisliitosta. Kun ruotsalaiset Helsingin yliopiston kielikiistojen takia erosivat hallituksesta, kutsuttiin Kivimäen hallitusta 5% ministeriöksi, niin niukka oli hallituksen parlamentaarinen tuki eduskunnassa.

Tuskin ilman sosialidemokraattien sivustatukea Kivimäen hallitus olisi kestänyt tunnetun ennätyspitkän ajan: 3 vuotta, 9 kuukautta ja 22 päivää. Muistelmissaan Kivimäki kertoo, että kun jokin asia jumiutui eduskunnassa, hän kutsui luokseen SDP:n Väinö Tannerin ja

hänen kanssaan päästiin usein yhteisymmärrykseen. Sen Tanner totesi "all right" sanoen. Sosialidemokraatit uskoivat, että Kivimäen keskustapainotteinen hallitus oli pienempi paha verrattuna oikeistolaiseen ministeristöön.

Kivimäen hallitus pyrki monin keinoin kansalliseen sovintoon, olihan kansaa kahtia repineestä kansalaissodasta tuskin pariakymmentä vuotta. Siksi säädettiin nyt vuorostaan äärioikeiston toimintaa hillitsemistä lakeja. Kuuluisin niistä oli ns. puserolaki: yleisissä tilaisuuksissa ei saanut käyttää puolueen tunnusmerkkejä, ei siis mustaa tai punaista paitaa.

Merkittävin Kivimäen hallituksen saavutuksista oli maan talouden kuntoon saattaminen. Yhdessä Risto Rytin johtaman Suomen Pankin kanssa hallitus toteutti tiukkaa rahapolitiikkaa. Valtionvelka oli Euroopan alhaisimpia, ja Suomi sai kuuluisuutta USA:sta saatujen velkojen koron ainoana tunnollisena maksajana. Työttömyys laski 17 000:een oltuaan 30-luvun pulakautena 100 000:ssa. Sosiaalista lain-säädäntöä kehitettiin ja kansaneläkelain valmistelu aloitettiin. Nyt oli myös varaa puolustuslaitoksen perushankintoihin ensi kerran veroja nostamatta.

Kivimäen hallitus pyrki ulkopoliittisesti pitämään suhteet Neuvostoliittoon vakaina ja maiden välinen hyökkäämättömyyssopimus uusittiin. Monenlaista uhkaa oli kuitenkin nousemassa. Pelotteluihin valmiin Neuvostoliiton ja yhä voimistuvan Hitlerin Saksan välistä yritettiin löytää uusia turvallisuusratkaisuja. Kansainliitto osoittautui liian heikoksi kansainvälisten selkkausten selvittelyssä. Siksi Kivimäen hallituksen keskeiseksi tavoitteeksi tuli Suomen orientoituminen pohjoismaiselle linjalle kieliriidat unohtaen.

Opposition mielestä jo vanhuudenheikkoutta potanut Kivimäen hallitus kaatui 1936 erääseen Etsivän keskuspoliisin nimelistasta syntyneeseen kiistaan epäluottamuslauseella äänin 94-93.

Diplomaattina ja sodasta syytettynä

Nyt Kivimäki pääsi hoitamaan varsinaista virkaansa, siviilioikeuden professuuria yliopistossa. Pian isänmaa kutsui hänet taas uusiin tehtäviin. Hallitus lähetti hänet talvisodan uhan alla neuvottelemaan avun

kauempiana mäen rinteessä meitä seurasi silmä tarkkana liuta kylän pikkupoikia keskenään supisten. "Kui ne uskalletta tulla tualt alas, ko mee ei uskalletta iles tota alamäkkee laskee." Samanlaisen ihmetyksen vallassahan me itse olimme olleet Yliskulman hyppyrimäen vihkiäisissä. Mutta sieltä me kuitenkin hyppyriritietoutemme haimme.

Meidän hyppyrimme ennätys oli muistaakseni vähän alle 20 metriä. Se oli Jarkon nimissä, sillä kyllä Jarkko oli meistä kahdesta se kovempi luu. Mutta yhdessä Jarkon kanssa me tietysti olimme ne suurimmat tähdet, olihan meillä Pekalta saadut komeat oikein kolmiuraiset.

EINO JOHANNES SAMSTEN

saannista Ruotsiin ja Saksaan. Väli rauhan aikana Kivimäki toimi puheenjohtajana pika-asutuskomiteassa, jonka tehtävänä oli Karjalan siirtoväen uudelleen asutus. Sen toteuttamisessa hän onnistuikin hyvin, mutta pitkään hän ei sitä pystynyt toteuttamaan, sillä jo kesällä 1940 hänet määrättiin lähettilääksi Berliiniin. Kivimäki otti tehtävän vastaan sängen vastahakoisesti, mutta pääministeri Risto Ryti sai hänet taiputelluksi diplomaatiksi.

Berliinissä Kivimäki sai todeta, että ilmapiiri oli siellä muuttunut Suomelle myönteisemmäksi verrattuna talvisodan aikaisiin neuvotteluihin. Aseostot Saksasta Suomeen voitiin aloittaa, samoin saksalaisten sotilaiden kauttakulku Suomen kautta Norjaan. Sen sijaan Kivimäki pidettiin ulkopuolella neuvoteltaessa Suomen ja Saksan sotilaallisesta yhteistyöstä. Niinpä vielä keväällä 1941 hän arveli Suomen olevan sivustakatsoja Saksan ja Neuvostoliiton välille syttyvässä sodassa. Tätä todistaa hänen kaavailunsa, että Saksa auttaisi Suomea itärajaa koskevissa toivomuksissa.

Kivimäkeä syytettiin sodan jälkeen, että hän antoi liian myönteisen kuvan Saksan voittomahdollisuuksista idän sodassa. Stalingradin tappion jälkeen hänen arvionsa olivat muuttuneet hyvin kriittisiksi. Tässä auttoivat häntä ne sisäpiirin tiedot, joita hän sai Himmlerin henkilöäkinä toimineelta suomalaiselta Felix Karstenilta.

Sodan loputtua eduskunnan säätämän takautuvan lain mukaan ei Kivimäki voinut välttää joutumasta sotaan syyllistyneiden ryhmään, näin osaksi neuvostoliittolaisten painostuksesta. Lakimiehenä hän muita syytettyjä määrätietoemmin pyrki osoittamaan syyttömyyttään. Hänhän oli toiminut virkamiehenä ja syytteet olivat hänestä pelkästään poliittisia. Lähinnä valvontakomission puheenjohtaja Zdanovin vaatimuksesta hänet tuomittiin viideksi vuodeksi vankeuteen. Kivimäen syyksi katsottiin yksipuoliset Berliinistä lähetetyt raportit ja lisäksi pyrittiin häntä syyttämään kauttakulkusopimuksen syntymisestä.

Kivimäen terveys kärsi pahoin hänen vankeusaikanaan. Henkisen vireyden hän silti säilytti. Hän paneutui edelleen tieteelliseen työhön jatkaen jo sodan aikana aloittamaansa tekijänoikeusongelmien tutkimusta. Kun presidentti Paasikivi armahti hänet puolet rangaistuksesta kärsittyään, Kivimäki palasi hoitamaan siviilioikeuden professuuria. Suomalainen tiedeakatemia kutsui hänet akatemiansa jäseneksi, näin osoittaakseen arvostusta hänen työilleen vapaana miehenä ja vankilassa.

Kivimäen poliittinen jälkimaine on säilynyt myönteisenä: suureksi osaksi hänen 1930-luvun hallituksensa kiitettävien saavutusten ansiosta, osaksi myös sotasyllisyyssuomiossa kärsimänsä vääryyden tunnustamisena. Vastuullisena ja uhrautuvana isänmaan palvelijana Kivimäki toimi koko ikänsä, niin tiedemiehenä, ministerinä, diplomaattina, kuin vankilan seinien sisällä sijaikärsijänäkin.

Marja Mattila